

VERSION 3

Klimat kompensations handboken

TRICORONA
TRICORONA CLIMATE PARTNER

UTGIVEN AV: Tricorona Climate Partner AB

GRAFISK FORM OCH ORIGINAL: Boostock Production

TRYCK: Östertälje tryckeri

Papper: Munken polar

FOTO: Omslag – Tricorona (bakgrundsbild), Mostphoto, Tricorona, Mostphoto, iStockphoto. Inlaga – Tricorona sid. 6–8, Robert Churchill / iStockphoto sid. 10, iStockphoto sid. 13, Tricorona sid. 13, David Jones / iStockphoto sid. 14, Mostphoto sid. 16, Tricorona sid. 19, Lisa Kristine via Wildlife Works sid. 20–21, Tricorona sid. 22, Robert Churchill / iStockphoto sid. 28, Tricorona sid. 30–31, Mostphoto sid. 33, David Jones / iStockphoto sid. 34, Mostphoto sid. 36, iStockphoto sid. 36, Tricorona sid. 39, Mostphoto sid 48–49, 51, Axfood sid. 52, Fjällräven sid. 53, H&M sid. 54, Mostphoto sid. 55, STR sid 56, Mostphoto sid. 57, Tricorona sid. 61.

Produktion, tryck och distribution av denna skrift har skötts med omsorg för miljön och klimatet. Tryckeri och papper är FSC-märkt och Svanenmärkt. Handbokens klimatpåverkan (141 gram CO₂e) från produktion, tryck och distribution klimatkompenseras med Gold Standard CDM-projektet Sri Balaji i Indien.

The Gold Standard[®]
Premium quality carbon credits
Project 382

Innehåll

Varför en handbok om klimatkompensation?	2
Varför en handbok från Tricorona?	3
Varför ska man klimatkompensera?	4
6 myter om klimatkompensation	8
Hur fungerar klimatkompensation?	14
5 grundkriterier vid val av klimatkompensation	15
Hur köper man klimatkompensation?	26
5 krav att ställa vid köp av klimatkompensation	33
Frågor och svar om klimatkompensation.....	34
5 steg till klimatansvar.....	43
Hur beräknar man sin klimatpåverkan?	44
Klimatkompensation inom offentlig sektor.....	46
Så kan klimatkompensation kommuniceras	52
Marknadsöverblick.....	59
5 tips till våra konkurrenter	60
Ordlista	62
Referenser.....	64

Varför en handbok om klimatkompensation?

Klimatet är en av vår tids ödesfrågor. Idag har många företag, myndigheter, organisationer och privatpersoner insett att de både måste och kan göra någonting för att motverka klimatförändringar. Många av företagen och organisationerna har även insett den affärsmässiga nyttan i att proaktivt arbeta för att minska sin klimatpåverkan.

Man kan göra mycket inom den egna organisationen för att minska sin klimatpåverkan. Att klimatkompensera innebär att ta ansvar för de utsläpp som återstår genom att finansiera utsläppsreduktioner utanför verksamheten.

2010 tog vi på Tricorona fram den första versionen av klimatkompensationshandboken. Ämnet var då relativt nytt, informationen var begränsad och många frågetecken fanns.

Klimatkompensation är numera en etablerad tjänst och alltfler företag och organisationer inser att klimatkompensation är en liten men nödvändig del av lösningen på klimatfrågan.

Många undrar hur klimatkompensation fungerar, vilken klimatnytta det gör, hur man undviker felsteg och hur klimatkompensation platsar i en klimatstrategi. Det är också svårt för upphandlare av tjänsten att veta vad man får i leveransen, när man får det och när man bör betala.

Klimatkompensationshandboken har skrivits för att svara på dessa frågor och för att ge läsaren möjligheten att ta ställning i frågan samt ställa krav på sin leverantör av klimatkompensation!

LÄSGUIDE

Miljöchef: Handboken beskriver var klimatkompensation platsar i en klimatstrategi, de olika valmöjligheterna som finns för olika sorters klimatkompensation, hur fallgropar kan undvikas, samt hur miljönyttan kan säkerställas. Se särskilt sidan 4 och 15.

Inköpare/upphandlare: Handboken beskriver de krav som ska ställas vid inköp eller upphandling av klimatkompensation och

de riktlinjer som finns vid upphandling. Se särskilt sidan 26 och 46.

Journalist: Handboken ger ett underlag så att de rätta frågorna kan ställas till företag om deras klimatkompensation. Se särskilt sidan 14 och 52.

Miljörevisor: Handboken beskriver hur påståenden om klimatkompensation kan kontrolleras och även hur klimatkompensation bäst beskrivs i

Varför en handbok från Tricorona?

Vår strävan är att alla företag och organisationer tar sitt klimatansvar. Därför hjälper vi våra kunder att förena affärsnytta med klimatnytta. Vi vet att det lönar sig att ha en ambitiös klimatstrategi.

Tricorona är världsledande inom högkvalitativ klimatkompensation, med över 215 FN-registrerade projekt. De flesta inom förnybar energi och energieffektivisering. Tricorona är också ledande vad gäller utveckling av projekt som utöver FN:s krav även möter Gold Standard Foundations kriterier. Gold Standard är en märkning som miljörelsen tagit fram för klimatkompensationsprojekt av högsta kvalitet. FN-registrerade projekt som dessutom är Gold standard-certifierade är det mest trovärdiga sättet att klimatkompensera på.

Förutom den faktiska klimatnyttan förändrar våra projekt vardagen för miljontals människor genom exempelvis bättre tillgång till energi, bättre hälsa genom minskade lokala föroreningar, nya arbetstillfällen, förbättrade kommunikationer m.m. Många av projekten bygger dessutom på svensk miljöteknik och främjar därför en av Sveriges viktigaste exportindustrier.

Utöver klimatkompensation erbjuder Tricorona konsulttjänster inom klimatområdet och hjälper företag att ta fram ambitiösa klimatstrategier. Att samarbeta med Tricorona är att välja en trovärdig klimatpartner.

Med denna handbok vill vi dela med oss av vår kunskap och våra erfarenheter inom klimatområdet. Vi hoppas att kunna inspirera och vägleda er till ett långsiktigt klimatarbete.

Hör gärna av er om ni vill veta mer.

Trevlig Läsning!

Hälsningar från oss på Tricorona Climate Partner AB

hållbarhetsredovisningar. Se särskilt sidan 15, 51 och 52.

Kommunikatör/marknadsförare: Handboken beskriver hur man kommunicerar Klimatkompensation, vilka kommunikationsfallgropar som finns och hur man undviker dem. Se särskilt sidan 15 och 52.

VD/Säljchef: Handboken beskriver hur en ambitiös klimatstrategi, där klimatkompensation ingår, kan leda till ökad försäljning av produkter och tjänster. Se särskilt sidan 4 och 52.

TRICORONA TYCKER.
I denna handbok siktar vi på att ge en balanserad bild av frågorna kring klimatkompensation, men som etablerad aktör i sektorn har vi även egna åsikter och erfarenheter. När vi framför vad vi tycker, markeras det med en sådan här ruta.

Varför ska man klimatkompensera?

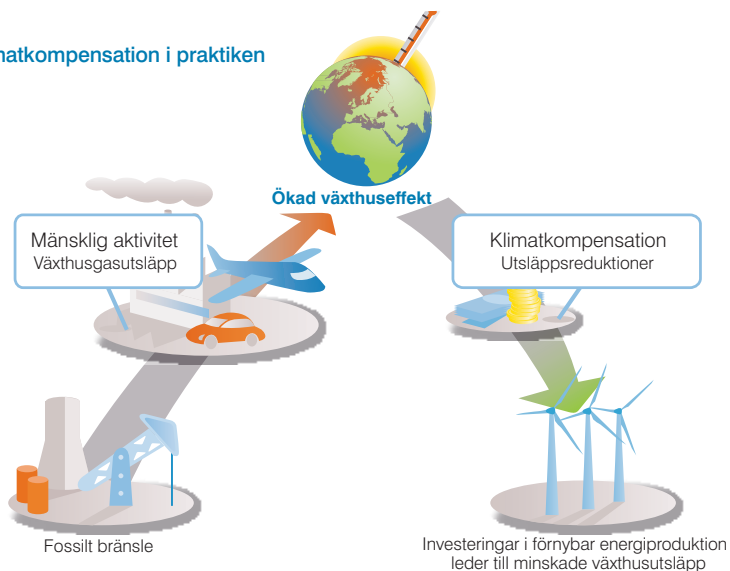
Att klimatkompensera är ett sätt att ta ansvar för de utsläpp som företag eller organisationer inte lyckas undvika med egna åtgärder. Det är en nödvändig del av en klimatstrategi. Det finns många myter om klimatkompensation, och de beror ofta på missuppfattningar eller på att begreppet missbrukas, men när det hanteras på rätt sätt brukar klimatkompensation leda till ett framgångsrikt och lönsamt klimatarbete.

Vad är klimatkompensation?

Klimatkompensation innebär en finansiering av en åtgärd utanför den egna organisationen, där åtgärden leder till en utsläppsreduktion som är lika stor som de utsläpp som ska kompenseras.

Man kan se klimatkompensation som en ”avfallshanteringstjänst” där man betalar någon annan för att ta hand om sitt avfall i form av koldioxidutsläpp. Det finns flera olika sätt att klimatkompensera, bland annat genom utsläpps-

Klimatkompensation i praktiken

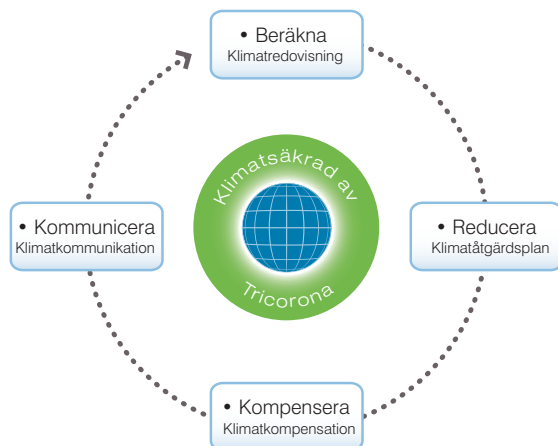
rätter eller med utsläppsreduktioner från oreglerade eller reglerade klimatprojekt. Ett exempel på det sistnämnda finns på nästa uppslag, och alla varianter beskrivs mer ingående på sidan 14.

Klimatkompensation – en del av klimatstrategin

För att utveckla en trovärdig klimatstrategi behövs fyra viktiga delar som samspelar i en återkommande process:

- **Klimatredovisning**, beräkning och uppföljning av den klimatpåverkan verksamheten har.
- **Klimatåtgärdsplan**, med mål för att reducera verksamhetens klimatpåverkan samt åtgärder för att nå målen.
- **Klimatkompensation**, finansiering av utsläppsreduktioner utanför verksamheten, motsvarande de utsläpp man ännu inte lyckats reducera.
- **Klimatkommunikation**, kommunikation om verksamhetens klimatinsatser som inspiration för andra att också ta sitt klimatansvar.

En heltäckande klimatstrategi enligt Tricorona

The Gold Standard[®]
Premium quality carbon credits

Project 383

Yinyi – Vindkraft i Kina

Yinyi är en vindkraftspark i Ningxiaprovinsen i norra Kina. Det består av 66 vindturbiner, som tillsammans producerar ca 70 000 MWh el per år, motsvarande elbehovet från tusentals svenska villor. Projektet sparar ungefär 98 000 ton CO₂e, samt hundratal ton utsläpp av andra föroreningar, inklusive kväveoxider, svaveloxider, partiklar och kvicksilver.

Vindkraftsparken står i ett avlägset glesbefolkat område, där investeringar annars lyser med sin frånvaro, och projektet har inneburit ett stort lyft för lokalbefolkningen, som nu – förutom många nya arbetstillfällen – har bättre kommunikationer med resten av regionen samt en mer säker tillgång på el sedan elnätet rustats upp för vindkraftverken.

Yinyi är godkänt och certifierat såväl under Kyotoprotokollets CDM som under Gold Standard, och är ett bra exempel på hur Kyotoprotokollets mål för tekniköverföring har lyckats. När Kina började bygga vindkraft i 2005, var det oftast med importerade vindturbiner, men de som använts i Yinyi har tillverkats i Kina, och vittnar om modernisering av Kinas industribas.

Projektet genererar 98 000 ton koldioxidreduktioner årligen.

Klimatkompensation är endast en del av klimatstrategin – men lika nödvändig som de andra momenten. Även om ett företag har tydliga utsläppsmål och lyckas förändra beteenden i hållbar riktning kan företagets utsläpp sällan minskas till noll, och även om det skulle vara möjligt tar det längre tid än vad klimatet tål. Ett annat bra skäl till att klimatkompensera är att det ofta även blir lönsamt i sig, när man gör det rätt:

- En heltäckande klimatstrategi ökar värdet i organisationens varumärke, vilket gör det lättare att attrahera och behålla såväl medarbetare som kunder.
- Många är beredda att betala extra för klimatsmarta produkter, där klimatkompensation, tillsammans med klimateffektiv produktion och logistik, är ett effektivt sätt att producera produkter med minimal klimatpåverkan.
- Att ta fram en klimatstrategi kan vara ett bra sätt att engagera medarbetare och fokusera organisationen på att minska resurs- och energianvändning. Det kan i sin tur leda till kostnadsbesparingar för verksamheten.

Avsnittet ”Så kan klimatkompensation kommuniceras” på sidan 52 ger några exempel på företag som lyckats skapa trovärdiga produkter och tjänster där klimatkompensation ingår.

Vindkraft är en viktig del av lösningen för klimatfrågan och mycket vindkraft i utvecklingsländer finansieras genom klimatkompensation.

6 myter om klimatkompensation

I media debatteras om det verkligen är bra att klimatoompensera, men diskussionen bygger ofta på myter och missuppfattningar. I detta avsnitt bemöter vi argumenten.

1 ”Det är ett avtalsbrev – man köper sig fri”

Liknelsen bygger på tanken att klimatkompensation är ett sätt att köpa sig ett gott samvete, utan att ändra sitt beteende.

Om en klimatstrategi enbart bygger på klimatkompensation, kan man anklagas för att ha köpt sig fri från sitt ansvar. Om klimatkompensation däremot ingår i en klimatstrategi, som även omfattar åtgärder för att reducera sin klimatpåverkan, blir kompensationen i stället ett sätt att fullborda sitt klimatansvar.

Om klimatkompensation kan liknas vid ett avtalsbrev eller ej har inget att göra med klimatkompensationen i sig, utan beror på om man låter klimatkompensationen sänka eller höja ambitionsnivån för det övriga klimatarbetet.

Tricoronas erfarenhet är att de företag som klimatkompenserar är samma företag som i övrigt har de mest ambitiösa klimatstrategierna.

2 ”Inget förändras”

En kärnfråga när det gäller val av klimatkompensation är hur klimatnyttan kan säkerställas. Här varierar utfallet beroende på formen av klimatkompensation, och vilken affärsmodell som leverantören har. Denna fråga diskuteras i detalj i på sida 26.

CDM-projekt som registreras och granskas av FN under Kyotoprotokollet genomgår robusta och pålitliga uppföljningar som ger köparen möjlighet att granska att projektet gett den utlovade klimatnyttan.

Genom att hålla sig till FN-registrerade projekt och kräva bevis av klimatkompensationsleverantören från CDM-systemet kan man vara säker på att klimatkompensationen verkligen genomförts.

Tricoronas erfarenheter från att ha utvecklat hundratals klimatprojekt inom förnybar energi och energieffektiviseringar, är att de gör stor nytta, såväl för klimatet som för hållbar utveckling i världsländet.

3 ”Klimatkompensation är dyrt”

Kostnaden för att klimatkompensera styrs av två saker: hur stora utsläpp som ska kompenseras, mätt i ton koldioxidkivalenter, samt vad det projektet kostar per ton.

Även med den högsta kvalitén av klimatkompensation, Gold Standard CDM, som kan kosta några hundralappar per ton, brukar kostnaden för klimatkompensation endast utgöra en bråkdel av kostnaden för det som ska kompenseras. Några exempel, där priserna bygger på Gold Standard CDM-projekt:

- Flygresor – oftast 4–6% av biljettkostnaden för affärsresor
- El och värme – varierar från land till land, men i Sverige oftast ca 2–4% av energikostnaden
- Bilresor – varierar beroende på val av bränsle och bil, men oftast 3–6% av bränslekostnaden

Att klimatkompensera behöver inte innebära extra kostnader: genom att synliggöra utsläppskrävande resursanvändning leder införande av klimatkompensation inom en organisation ofta till reducering av kostnader exempelvis för resor, el, uppvärmning och bränsle – besparingar som ofta överstiger kostnaden för klimatkompensationen.

De flesta organisationer blir förvånade över att det är så överkomligt att klimatkompensera och att de i slutändan spar mer pengar än de spenderar på sitt klimatåtagande.

Klimatkompensation är en överföring av resurser och teknik till de länder och människor som mest behöver dem.

4 ”Det är den nya tidens kolonialism”

Eftersom klimatkompensation ofta innebär investeringar i utvecklingsländer sägs ibland att det är ”klimatkolonialism” där rika länder kan behålla en hög konsumtionsnivå genom att utnyttja fattiga länder.

Det finns två skäl till varför många former av klimatkompensation bygger på investeringar i utvecklingsländer:

- Klimatprojekt i utvecklingsländer leder ofta till utveckling i bred mening, genom en rad sidofördelar såsom bättre hälsa hos lokalbefolkningen, bättre tillgång till elektricitet och nya arbetstillfällen.
- Projekt i utvecklingsländer leder ofta till större klimatnytta för en given investering, då kostnaden för att minska ett ton koldioxid oftast är mycket lägre än i industriländer. Detta beror på att utvecklingsländer ofta har energisystem och industrier som är väldigt koldioxidintensiva och har därmed stor förbättringspotential, även om de i regel har låga utsläpp per person.

Hur bemöts då argumentet?

- Klimatprojekt i utvecklingsländer innebär stora investeringar som leder till ökad levnadsstandard, tvärt emot kolonialismen, där rika länder tog hem resurser från utvecklingsländerna. CDM-systemet har överfört resurser till utvecklingsländerna för tiotals miljarder dollar, i samma storleksordning som världens sammanlagda biståndsbudget per år.
- Stora delar av de utsläpp som förekommer i tillverkningsländer såsom Kina och Indien härrör från produktion av varor som konsumeras i väst, och dessa utsläpp kan betraktas som vårt moraliska ansvar. Det är enkelt att minska Europas egna utsläpp genom att utlokalisera smutsig produktion till exempelvis Kina, en företeelse som kallas ”carbon leakage”. Men industriländernas moraliska ansvar för utsläppen, och för att ståda upp dem, kvarstår så länge vi konsumerar dessa varor.

Klimatkompensation är motsatsen till kolonialism – en överföring av resurser och teknik till de länder och människor som mest behöver dem.

Som projektutvecklare möter vi en stor efterfrågan i utvecklingsländer för de resursöverföringar och investeringar som klimatkompensationsprojekt innebär.

5**”Det är bättre att investera på hemmaplan”**

Ett argument mot att industriländer ska utföra klimatinvesteringar i utvecklingsländer är att de kan undvika åtgärder på hemmaplan. Industriländerna måste även minska de egna utsläppen, och om dessa investeringar skjuts upp blir notan på sikt större och det kan till och med vara för sent när vi så småningom vänder blicken hem igen.

Problemet ligger inte i klimatkompensationen i sig, utan i beslutet att stanna vid klimatkompensation och inte kombinera den med investeringar och åtgärder för att minska klimatpåverkan på hemmaplan.

Vi måste driva teknikutvecklingen på hemmaplan, men om vi inte samtidigt investerar i att upprusta utvecklingsländers energinfrastruktur finns det en risk att det görs för sent. Klimatproblemet är så stort och så brådskande att vi inte kan unna oss lyxen att endast investera på hemmaplan.

Det är viktigt att vi energieffektiviserar och ändrar våra konsumtionsvanor på hemmaplan och att vi satsar på rena förnybara energikällor i utvecklingsländerna. På så vis gör vi maximal nytta för klimatet.

6**”Nej tack, vi sysslar inte med bistånd!”**

Några ser klimatkompensation som ett slags bistånd, där lite pengar från sponsringsbudgeten skänks till en välgörenhetsorganisation för att världen ska bli lite bättre. Andra anser att det inte är deras sak att lägga pengar på bistånd och vill därför inte heller klimatkompensera.

Det finns dock ett annat sätt att se på saken: klimatkompensation kan helt enkelt betraktas som ett avfallsproblem.

De flesta verksamheter skapar avfall i många former, till exempel sopor och avloppsvatten, och de flesta tar också ett ansvar utöver det som är lagstadgat för det avfall man skapar, med till exempel källsortering och återvinning. Koldioxidavfall syns inte, men behöver ändå tas om hand, och när man klimatkompenserar gör man just detta.

Med avfallsperspektivet blir det tydligare att företag och organisationer har ett ansvar att ta hand om sin klimatpåverkan. Med rätt leverantörsupplägg kan klimatkompensationsavtalet utformas precis som en avfallshanteringstjänst, med tydliga villkor om volym, metod, leveransdatum och uppföljning.

Klimatkompensationsprojektet skapar ofta nya arbetstillfällen för befolkningen i regionen.

Projektet genererar ca 37 000 ton koldioxidreduktioner årligen.

Dagana – El från biomassaavfall i Senegal

Dagana är ett av de första projekten utvecklade av Tricorona i Afrika. Dagana är ett biomassaprojekt på en sockerrörsfarm som möjliggör att verksamheten går från att vara dieselberoende till att vara självförsörjande på förnybar el genererad av biomassa i form av restprodukter som blir över av den egna odlingen. Elen som produceras räcker och blir över för sockerproduktionen vilket innebär att de även kan leverera fossilfri överskotts-el till Senegals elnät.

Utvecklingen av Dagana-projektet i Senegal är en del i Tricoronas strategi att gå över till att fokusera på att utveckla projekt i världens minst utvecklade länder (s.k. LDC-länder, Least Developed Countries).

Hur fungerar klimatkompensation?

Klimatkompensation kan bygga på utsläppsrätter, eller på reglerade eller oreglerade klimatprojekt. Det är viktigt att förstå skillnaderna mellan de olika formerna av klimatkompensation, för att säkerställa att man som köpare faktiskt får den klimatnytta man betalar för.

Tre huvudformer av klimatkompensation

På den svenska marknaden förekommer tre sätt att klimatkompensera:

- **Klimatkompensation genom utsläppsrätter**, där man betalar för makulering av en utsläppsrätt från EU:s handelssystem i syfte att begränsa den europeiska industrins möjligheter att släppa ut växthusgaser.
- **Klimatkompensation genom FN-reglerade CDM-projekt**, där man betalar för en konkret åtgärd som ska minska utsläpp av växthusgaser genom exempelvis utbyggnad av förnybar energiproduktion. Projekten ingår i FN:s Clean Development Mechanism (CDM) eller Joint Implementation (JI), delar av Kyotoprotokollet där projektens klimatnytta granskas och verifieras av FN.
- **Klimatkompensation genom oreglerade projekt**, där man betalar för en åtgärd som ska minska utsläpp av växthusgaser genom exempelvis trädplanteringar, utbyggnad av förnybar energiproduktion och energieffektiviseringar. Projekten står utanför FN-tillsyn och annan systematisk granskning.

För att utvärdera och jämföra alternativen finns fem grundkriterier att ta hänsyn till.

5 grundkriterier

vid val av klimatkompensation

Det viktigaste att tänka på vid köp av klimatkompensation är att den innebär en **verklig klimatnytta**. Detta bygger på ett antal delkriterier:

1

Additionalitet

Det kan säkerställas att projektet inte skulle blivit av utan pengarna från att sälja klimatkompensation – en förutsättning för att pengarna åstadkommer en förändring jämfört med hur det hade blivit annars.

2

Verifierbarhet

De påstådda utsläppsreduktionerna har kvantifierats och verifierats av en oberoende tredje part.

3

Spårbarhet

En utsläppsreduktion ska kunna spåras så att det kan säkerställas att den inte har sålts, eller i framtiden kan säljas, flera gånger om till andra kunder.

4

Beständighet

Den utsläppsreduktion man finansierar ska vara långvarig, inte tillfällig.

5

Bidrag till hållbar utveckling

Utöver själva klimatnyttan är det ofta viktigt att veta att klimatkompensationen också bidrar till **hållbar utveckling** på andra sätt. Även om detta inte är grundsyftet med klimatkompensationen kan det vara en avgörande faktor i valet mellan, ur klimatsynpunkt, likvärdiga klimatkompensationsåtgärder. Kriterier för hållbar utveckling kan vara om projektet förbättrar vardagen för människor i närområdet, genom att det skapar arbetstillfällen, fattigdomsbekämpning, förbättrad hälsa, ekonomisk trygghet, bättre tillgång till energiresurser därtill andra miljövärden såsom bevarande av biologisk mångfald.

+ Systemet med utsläppsrätter är välövervakat och kan eventuellt leda till en minskning av utsläpp inom europeisk industri.

■ Den eventuella klimatnyttan från utsläppsrätter säkerställs först 2020. Investeringarna bidrar inte till hållbar utveckling i u-länder.

Klimatkompensation med utsläppsrätter

Inom EU finns ett system för handel med utsläppsrätter, som omfattar vissa utsläppsintensiva industrier. Industrierna tilldelas ett antal utsläppsrätter, där den totala nivån, det så kallade ”utsläppstaket”, bestäms av EU-kommissionen, med tanken att det ska delas ut färre utsläppsrätter än industrin i sin helhet behöver.

Varje anläggning måste årligen redovisa sina utsläpp till landets tillsynsmyndighet och lämna in ett motsvarande antal utsläppsrätter för att undvika böter.

Eftersom det ska tilldelas färre utsläppsrätter än industrin behöver, sätts press på industrierna att minska sina utsläpp. Företagen får handla sinsemellan med utsläppsrätterna, vilket leder till att de företag som har enklast att minska sina utsläpp gör det och kan sälja de utsläppsrätter som blir över, medan de som har svårare (läs: dyrare) att reducera sina utsläpp i stället kan köpa från de företag som har minskat sina utsläpp.

Så fungerar klimatkompensation med utsläppsrätter

Klimatkompensation med utsläppsrätter bygger på att man som privatperson, eller företag utanför systemet, på frivillig basis köper upp och makulerar utsläppsrätter från systemet – på så sätt tvingar man industrierna att minska sina utsläpp ännu mer än EU-kommissionen planerat.

Att klimatkompensera på detta sätt bygger på att det finns ett underskott av utsläppsrätter i systemet – att det finns färre utsläppsrätter än industrin behöver. Om det finns ett överskott i systemet, är den utsläppsrätt man köper en rätt som ingen behöver.

Lågkonjunkturen under 2009 har lett till kraftigt minskad industriproduktion i Europa och därmed också till minskade utsläpp. Detta innebär att det finns ett överskott av utsläppsrätter i systemet, då industrierna inte når upp till sitt utsläppstak.

Systemet hade under sin första period (2005–2007) ett stort överskott av utsläppsrätter. De utsläppsrätter som då köptes i klimatkompensations syfte kan därmed inte anses ha påverkat Europas utsläpp under perioden.

Andra handelsperioden gäller för 2008–2012, och EU stramade åt tilldelningen denna gång för att undvika ett överskott. Tilldelningen fastställdes dock före finanskrisen 2008. Den efterföljande lågkonjunkturen ledde till kraftigt minskad industriproduktion i Europa och därmed minskade utsläpp, med resultat att det än en gång finns ett överskott i systemet. I januari 2011 uppskattades överskottet fram till 2012 till cirka 360 miljoner ton koldioxid.

Denna gång kommer ett eventuellt överskott att föras över till nästa handelsperiod, 2013–2020, och det ser i dagsläget ut som att det totalt sett kommer att finnas ett underskott under perioden 2008–2020, såvida det inte sker någon ytterligare oförutsedd händelse som leder till en minskning i industriproduktion.

Detta innebär att klimatkompensation med utsläppsrätter eventuellt åstadkommer en klimatnytta inom Europa, men vi kommer inte veta med säkerhet förrän mot slutet av nästa handelsperiod, alltså 2020. Klimatkompensation genom utsläppsrätter ger därför osäker klimatnytta.

Klimatkompensation med FN-reglerade klimatprojekt (CDM/JI)

Kyotoprotokollet ställer krav på i-länder att minska sina utsläpp. Protokollet tillåter att en del av dessa utsläppsreduktioner kan åstadkommas genom investeringar i andra länder, såvida investeringarna sker enligt en av de två definierade mekanismerna för klimatkompensationsprojekt:

- **Clean Development Mechanism, CDM**, för investeringar i projekt i länder som Kyotoprotokollet räknar som u-länder
- **Joint Implementation, JI**, för investeringar i projekt i länder som Kyotoprotokollet räknar som i-länder.

Målet med dessa mekanismer är att åstadkomma utsläppsreduktioner där pengarna räcker längst, vilket ofta är i utvecklingsländer. Där är energisystemen ofta mer koldioxidintensiva än i industriländer och därmed ger samma investering långt större utsläppsreduktioner än i ett i-land. JI har hittills inte tillämpats i

CDM-projekt skapar en tydlig och kvantifierad klimatnytta som kan spåras. De bidrar dessutom till hållbar utveckling i u-länder. Därför är klimatkompensation med CDM-projekt ett trovärdigt sätt att kompensera på.

De höga kvalitetskraven som ligger bakom CDM och Gold Standard gör att klimatkompensation från dessa projekt ofta är dyrare än andra.

någon större skala, med bara en handfull implementerade projekt. CDM har däremot lett till tusentals projekt runt om i världen som sammanlagt minskar koldioxidutsläppen med uppemot en miljard ton varje år. Även om CDM-systemet skapades som en mekanism för att reglera staters bindande åtagande under Kyotoprotokollet, kan det också användas av individer och företag som på frivillig basis vill kompensera för sina klimatpåverkande utsläpp. Denna frivilliga klimatkompensation utgör därmed en höjning av ambitionen jämfört med staternas bindande åtagande, dvs. en klimatnytta utöver det som bestämts i Kyotoprotokollet.

Så fungerar klimatkompensation med CDM-projekt

Kunden betalar ett företag som utvecklar ett CDM-projekt, och därmed finansierar de utsläppsreduktioner som projektet skapar. CDM-systemet har välutvecklade kontrollmekanismer för att säkerställa att projekten uppfyller Kyotoprotokollets kriterier samt för att löpande kvantifiera klimatnyttan.

Kontrollen sköts av oberoende auktoriserade revisorer som rapporterar till FN. Det mest centrala kriteriet i FN:s utvärdering är additionalitet: att projektet inte hade blivit av utan CDM. Det är kundens garanti att pengarna gör nytta.

Varje CDM-projekt granskas kontinuerligt för att beräkna den faktiska utsläppsreduktionen under den aktuella perioden, varefter FN utfärdar utsläppsreduktionscertifikat, eller CER (Certified Emission Reduction), i motsvarande mängd.

Dessa certifikat kontoförs i ett internationellt registersystem, med unika serienummer som innebär att varje CER är spårbar till projektet som skapade det. Certifikaten utgör därmed ett bevis att leverantören skapat den klimatnytta som kunden beställt. Certifikaten makuleras (av kunden eller leverantören) i registret, vilket innebär att klimatnyttan oåterkalleligt tillfaller kunden.

Kunden kan vara ett företag som vill klimatkompensera på frivillig basis, men utsläppsreduktioner från CDM-projekt kan också användas av företag inom EU:s utsläppshandelssystem eller av stater som har förpliktelser under Kyotoprotokollet. Detta innebär att frivillig klimatkompensation som byggs på CDM-projekt har samma effekt på den europeiska industrin som klimatkompensation med europeiska utsläppsrätter. Läs mer om utsläppsrättsystemets klimatnytta på sidan 17–18.

Projektkategorier inom CDM

Klimatkompensationsprojekt inom CDM-systemet kan handla om allt ifrån att samla in metan från avfallsdeponier till förnybar energiproduktion eller energieffektiviseringar. Totalt finns över hundra godkända metodologier, som definierar vilka projekt som tillåts och hur klimatnyttan kvantifieras.

När CDM-projekt används för frivillig klimatkompensation, handlar projekten oftast om förnybar energi eller undvikande av avskogning. Några exempel:

- Utbyggnad av vindkraft, vattenkraft eller solceller kan leda till minskade koldioxidutsläpp genom att man ersätter byggandet av ytterligare ett kolkraftverk.
- Produktion av biodiesel innebär att man undviker användning av fossil diesel, och att biomassa från exempelvis jordbruksrester ersätter kol i befintliga eller nya kraftverk.
- Avskogning drivs ofta av behov av ved, och projekt som tillhandahåller exempelvis soldriven utrustning för matlagning/vattenrening minskar avskogning, och därmed växthusgasutsläpp.

Vissa typer av trädprojekt går också att utveckla inom CDM-systemet. Dock ställer CDM-systemet så höga krav på att projektens klimatnytta ska vara kvantifierbar och permanent, att få trädprojekt blivit godkända. Projekt som handlar om bevarande av befintlig skog ryms väl inom CDM-systemet.

Sri Balaji – klimatkompensation från förnybar energi i Indien

Sri Balaji är ett biomassaeldat kraftverk i Indien, som använder rester från jordbruksproduktion, såsom ris- och bomullsax, till att producera el, som annars hade producerats i ett kolkraftverk. Projektet skapar hundratals direkta och indirekta arbetstillfällen inom närområdet och höjer levnadsstandarden för de lokala bönderna genom att omvandla deras avfall till en resurs de kan sälja till kraftverket. Projektet har också bidragit till att finansiera lokala initiativ inom hälsovård och utbildning.

Projektet är godkänt och certifierat under Kyoto-protokollets Clean Development Mechanism (CDM). Det innebär att projektet möter de kriterier som FN satt upp för klimatkompensationsprojekt, bland annat att det följs upp årligen för att kvantifiera den klimatnytta som faktiskt uppnåtts.

Projektet är dessutom godkänt och certifierat under Gold Standard, en kvalitetsmärkning som miljörelsen tagit fram som ställer särskilda krav på projektets bidrag till hållbar utveckling.

Projektet genererar ca 29 000 ton koldioxidreduktioner årligen.

The Gold Standard®
Premium quality carbon credits

Project 382

Trädplanteringar är ofta VER-projekt

Klimatkompensation med CDM-projekt – överföring av pengar och teknik till utvecklingsländer – får stora positiva sidoeffekter i form av t ex fattigdomsbekämpning eller förbättring av närmiljön när kolkraft ersätts med renare energikällor.

+ VER-projekt bidrar ofta till hållbar utveckling i u-länder. Eftersom kraven är lägre är klimatkompensation från dessa projekt ofta billigare än från CDM-projekt.

■ Klimatnyttan och additionalitet i VER-projekt är ofta osäkra, och spårbarhet saknas.

Klimatkompensation med oreglerade projekt (VER)

Klimatkompensationsprojekt har funnits som begrepp i många år, men det var först när CDM-regelverket definierades i FN:s Marrakechavtal 2001 som det tillkom ett enhetligt regelverk för marknaden. Många organisationer som tillhandahåller klimatkompensation har valt att inte utsätta sina projekt för den granskning som CDM kräver. Dessa oreglerade projekt utgör den tredje kategorin av klimatkompensation. De benämns VER-projekt som står för Voluntary Emission Reduction.

Tanken är, liksom med CDM-projekt, att slutkunden finansierar en konkret åtgärd som minskar utsläpp på ett eller annat sätt. Eftersom dessa projekt inte lyder under Kyotoprotokollets regelverk, finns det ingen begränsning för vilka slags projekt som kan förekomma. Trädplanteringar och satsningar inom förnybar energi är dock de vanligaste projekttyperna.

REDD+

REDD står för Reducing emissions from deforestation and forest degradation och är ett system för att hindra skövlingen av tropiska regnskogar som har föreslagits inom ramarna för de internationella klimatförhandlingarna. Ofta används också begreppet REDD+, där plustecknet betyder att även ett hållbart skogsbruk inkluderas. Många projekt för minskad avskogning har redan startat, men dessa ligger än så länge utanför FN-systemet och de eventuella utsläppskrediter som skapas tillhör den frivilliga marknaden för utsläppshandel. Det innebär att kraven och kontrollen av utsläppsminskningar inte är lika strikta som för CDM-projekt.

Förhandlingar pågår om att REDD ska kunna bli en av de så kallade flexibla mekanismerna i en framtida internationell klimatöverenskommelse.

Flera utmaningar kvarstår ännu innan detta kan genomföras. Bland annat är det komplicerat att räkna på den utsläppsminskning som uppstår genom att skog inte avverkas. Finansieringen av att införa REDD i en internationell klimatöverenskommelse är också en utmaning, och på något sätt måste markägare kompenseras för att de inte avverkar sin skog.

Gold Standard

Även om utsläppsreduktionen från ett CDM-projekt alltid uttrycks i enheten ton koldioxidekvivalenter, vilket innebär att klimatnyttan är direkt jämförbar mellan olika projekt, varierar sidoeffekterna mycket mellan olika CDM-projekt. För att identifiera de allra bästa CDM-projekten utifrån ett övergripande hållbarhetsperspektiv har miljörelsen, med WWF International och Greenpeace International i spetsen, skapat Gold Standard, en kvalitetsmärkning för klimatkompensationsprojekt.

Gold Standard certifierar projekt inom förnybar energi, energieffektivitet, avfallshantering, återbeskogning och jordbruk. Gold Standard ställer ännu högre krav än CDM på lokal förankring och bidrag till hållbar utveckling i bred mening. För mer information besök www.goldstandard.org.

Kvaliteten i oreglerade projekt

Klimatnyttan och kvalitén bland oreglerade projekt varierar kraftigt – det finns utmärkta projekt utanför Kyotosystemet, men också många tveksamma projekt. När man som kund inte kan luta sig mot den oberoende granskning som gäller för CDM-projekt, måste man själv ha kompetens för att utvärdera olika projekt eller leverantörer, samt att följa upp vilken klimatnytta och vilka andra effekter de faktiskt åstadkommer.

Många av dessa projekt är ”självreviderade”, vilket innebär att det är företaget som driver/säljer projektet som står för påståenden och beräkningar om projektets klimatnytta. Det finns också en rad olika standarder som projektägarna kan låta projektet granskas mot – exempelvis Voluntary Carbon Standard (VCS), Plan Vivo Standard och Social Carbon – som ställer olika höga krav på projektet. Gemensamt för alla varianter är att projektägaren själv väljer vilka kriterier och standarder som projektet revideras mot.

Som tidigare nämnts är Gold Standard en kvalitetsmärkning som tagits fram av miljörelsen för att identifiera bra CDM-projekt. På senare år har Gold Standard också tillämpats på projekt utanför CDM-systemet, oftast i länder som inte har CDM-status under Kyotoprotokollet (t ex Turkiet och USA).

Av de olika standarderna som kan tillämpas för VER-projekt anses Gold Standard som den i särklass bästa.

Skillnader mellan CDM och VER

En viktig skillnad mellan VER-projekt och CDM-projekt är additionalitet, där de olika VER-standarderna ofta sätter ribban lägre än CDM. Utan de höga krav som CDM ställer på additionalitet, finns en risk att projektet hade blivit av även utan pengarna från klimatkompensationen. Detta innebär att det inte är säkert att pengarna gör någon nytta, förutom att göra ett redan lönsamt projekt ännu mer lönsamt. Utan additionalitet blir den egentliga kostnaden för att skapa utsläppsreduktionen noll, vilket innebär att sådana projekt kan säljas till ett mycket lägre pris än CDM-projekt där pengarna faktiskt behövs för att genomföra projektet.

En annan fråga att ställa för VER-projekt är var systemgränserna dras för beräkning av klimatnyttan. Till exempel ställer CDM tuffa krav på biomassa-projekt att bevisa att det i hela regionen finns ett överskott på biomassa. Utan ett sådant krav kan ett projekt skapa s.k. carbon leakage, vilket innebär att projektet minskar utsläpp på ett ställe, men ökar utsläppen någon annanstans. Detta minskar eller eliminerar projektets nytta.

VER-projekt saknar ett centralt registersystem där alla utsläppsreduktioner kontoförs och makuleras. Därmed är det svårt för kunden att vara säker på att samma klimatnytta inte har sålts flera gånger, till andra kunder. Många av VER-standarderna har ett eget registersystem, men det kan vara svårt att kontrollera att samma projekt inte också säljs under en annan standard utanför registret.

En del VER-projekt marknadsförs med uttryck som ”framtagna i enlighet med Kyotoprotokollets metodologier” eller ”certifierade av FN-godkända revisorer”. Det betyder inte att projektet faktiskt har granskats och godkänts av FN, bara att man valt att använda delar av FN-processen. Ett projekt som inte klarar FN:s granskning blir per definition ett VER-projekt. Läs sidan 32 om hur man säkerställer att ett projekt är ett riktigt CDM-projekt.

Eftersom det är svårt för en kund att bedöma kvalitén i VER-projekt, och då de ofta förknippas med oseriösa försäljningsmetoder, avråder Energimyndigheten i Sverige och klimatministeriet DECC i Storbritannien från att klimatkompensera med VER-projekt.

Eftersom VER-projekt inte når upp till de kriterier som definieras i Kyoto-protokollet kan de inte användas av företag inom EU:s utsläppshandelssystem eller av stater med förpliktelser under Kyoto-protokollet.

Klimatkompensation – utvärdering av olika typer

Kriterier	Utsläppsrätter	CDM-projekt	VER-projekt
Finns en verklig klimatnytta?	Säkerställs 2020	Ja	Ofta
Hur uppnås klimatnyttan rent konkret?	Press på europeisk industri att minska sina utsläpp	Många alternativ – småskalig förnybar energiproduktion rekommenderas	Ofta trädplanteringar eller förnybar energi-produktion
Är nyttan additionell?	Säkerställs 2020	Ja	Osäkert
Är nyttan kvantifierbar?	Ja	Ja	Ofta, men sällan vid betalningstillfället
Är nyttan spårbar?	Ja	Ja	Ibland
Är nyttan långvarig?	Ja	Ja	Beror på projekttyp
Bidrar åtgärden till hållbar utveckling?	Nej	Ja	Ja, ofta
Innebär åtgärden resurs- eller tekniköverföring till u-länder?	Nej	Ja	Ja

Sammanfattning av metodernas för- och nackdelar

- **Europeiska utsläppsrätter.** Klimatkompensation genom europeiska utsläppsrätter kan utgöra en politisk symbolåtgärd, men det är osäkert om det åstadkommer någon klimatnytta, eftersom det bygger på att det i framtiden ska finnas ett underskott av utsläppsrätter i systemet. Detta har inte varit fallet hittills och fram till 2012 beräknas det finnas ett överskott i systemet motsvarande ca 360 miljoner ton koldioxid. Med utsläppsrätter bidrar inte klimatkompensationen till hållbar utveckling i u-länder.
- **Reglerade klimatprojekt CDM.** Klimatkompensation genom CDM-projekt regleras under Kyotoprotokollet och det ställs höga krav på additionalitet och verklig, långvarig klimatnytta. Det finns robusta system för att mäta, följa upp och registrera den klimatnytta som projekten åstadkommer. Projekten måste också uppfylla Kyotoprotokollets kriterier för hållbar utveckling. För projekt som dessutom certifierats enligt miljörelsens Gold Standard, läggs ribban för bidrag till hållbar utveckling ännu högre. Att klimatkompensera genom CDM-projekt rekommenderas av myndigheter både i Sverige och utomlands, och att göra det genom Gold Standard CDM-projekt rekommenderas av miljöorganisationer nationellt och internationellt.
- **Oreglerade klimatprojekt VER.** Klimatkompensation genom oreglerade klimatprojekt kan innebära en verklig klimatnytta, men det finns en stor variation i projektkvalitet och långt ifrån alla projekt ger den klimatnytta som utlovas. Många projekt har positiva sidoeffekter för värdlandet, men det saknas robusta system för att mäta, följa upp och registrera den eventuella klimatnyttan och andra effekter. Myndigheter och miljöorganisationer i Sverige och utomlands avråder därför från att kompensera med oreglerade projekt.

Hur köper man klimatkompensation?

Det finns många olika former av klimatkompensation och många leverantörer att välja mellan. Det finns dessutom flera olika affärsmodeller för att sälja klimatkompensation. Detta avsnitt belyser de vanligaste förekommande formerna av klimatkompensation och ger stöd att välja rätt.

Olika affärsmodeller för klimatkompensation

När man som organisation köper klimatkompensation är tanken att man betalar för en utsläppsreduktion som motsvarar utsläpp inom organisationen. Utsläppsreduktion sker utanför den egna organisationen, ofta i ett fjärran land, och är inget som fysiskt kan levereras till köparens lastkaj eller kontor. En central fråga är därmed hur man som köpare säkerställer att den utsläppsreduktion som beställts faktiskt blir av – hur vet man att man har fått det man betalat för?

Svaret här beror på vilken affärsmodell din leverantör har, och här finns det två väsensskilda alternativ: ”betalning vid leverans” respektive ”klimat-skuldsmodellen”.

Betalning vid leverans

I de flesta branscher är normen att kunden lägger en beställning för en viss vara eller tjänst, varefter leverantören producerar den, eller tar den från hyllan, och levererar den till beställaren, för att sedan skicka en faktura – alltså betalning vid leverans.

CDM-systemet skapar robusta möjligheter att tillämpa samma modell även för klimatkompensation.

- 1** Klimatkompensationsföretaget investerar egna medel i ett klimatprojekt, och ansöker om att få det godkänt av FN som ett CDM-projekt.
- 2** Efter att projektet blivit godkänt sker en löpande uppföljning där en oberoende kontrollant varje år räknar den faktiskt uppnådda klimatnyttan, varefter FN utfärdar motsvarande antal certifierade utsläppsreduktioner (CERs).
- 3** Dessa CERs levereras till kunden som bevis på klimatnyttan – vilket innebär att kunden har en tydlig kontrollpunkt för betalning till leverantören. Betalningen är en intäkt som täcker de utgifter som leverantören haft för att producera de aktuella utsläppsreduktionerna.

Kunden kan beställa klimatkompensation från leverantören när som helst under denna process – före, under, eller efter bygget av det fysiska projektet – men betalningen sker först när leverantören kan bevisa att den utfört uppdraget, genom leverans av CERs.

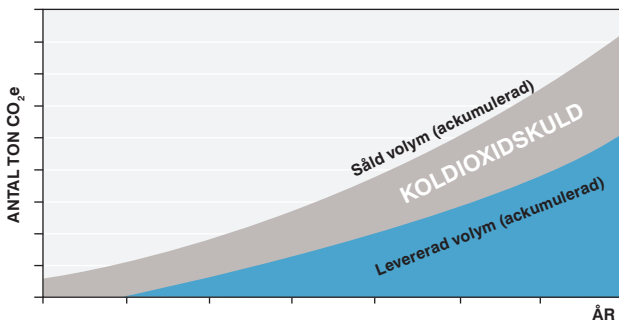
Klimatskuldsmodellen ("Carbon Debt")

Med klimatskuldsmodellen är tågorordningen omvänd.

- 1** Klimatkompensationsföretaget investerar inga egna medel i att utveckla projekten, utan säljer klimatkompensation i förskott, och tar betalt från kund vid försäljningen. Företaget får därmed en "klimatskuld" till kunden eftersom man har tagit betalt, men ännu inte levererat något.
- 2** När företaget samlat tillräckligt med pengar, och efter att ha betalat sina löpande kostnader för löner m.m, kan resten av försäljningsintäkterna användas för att påbörja utvecklingen av själva projektet.
- 3** Om företaget lyckas med bygget, kommer projektet så småningom igång och börjar minska utsläppen. Under förutsättning att företaget inte räknat för snålt, kommer dessa minskningar att till slut uppgå till den mängd klimatkompensation som ursprungligen såldes, vilket innebär att företaget kan betala av sin klimatskuld till kunden.

Denna modell går också under beteckningen "pre-pay" eller "ex ante", där namnen syftar på att kunden betalar innan leverans, alltså innan någon klimatnytta skapats.

KOLDIOXIDSKULDEN VÄXER MED TIDEN

Diagrammet illustrerar att många leverantörer tar betalt innan de lyckas åstadkomma den koldioxidreduktion som de säljer. Leverantörerna skapar på detta sätt en allt större koldioxidskuld till sina kunder och till klimatet. Risken är stor för att klimatskulden aldrig betalas av och att kunderna betalar för koldioxidminskningar som aldrig verkställs.

Jämförelse av affärsmodellerna för klimatkompensation

Det finns ett antal problem med klimatskuldmodellen:

- Långt ifrån alla påtänkta projekt blir av, till exempel för att klimatkompensationsföretaget går i konkurs, eller misslyckas med att få myndigheternas tillstånd att bedriva projektet, eller för att ökade produktionspriser leder till att finansieringskalkylen inte längre går ihop.
- Även om företaget lyckas skapa det påtänkta projektet, genererar långt ifrån alla projekt lika stora utsläppsreduktioner som var tänkt från början. Kunderna går ofta miste om mellanskillnaden om företaget exempelvis har sålt 50 000 ton utsläppsreduktioner men vindkraftverket i slutändan endast genererar 40 000 ton på grund av sämre vindförhållanden än projekterat.
- Ofta säljs klimatkompensation som CDM-projekt eller Gold Standard innan projektet certifierats. Innan projektet har byggts och ansökt om certifiering kan man dock inte veta vilken bedömning FN eller Gold Standard kommer att göra av projektet.

Det enklaste och mest robusta sättet att köpa klimatkompensation är att be leverantören att leverera utsläppsreduktioner från ett Gold Standard CDM-projekt med betalning vid leverans.

- Även om företaget till slut betalar av sin koldioxidskuld till kunden, genom att projektet på sikt skapar den utlovade klimatnyttan, kan det dröja årtal eller decennier innan så sker, vilket innebär att kunden inte får sina utsläpp kompenserade förrän långt in i framtiden.

Dessa problem innebär en stor risk för kunden: det finns åtskilliga exempel på företag som har köpt klimatkompensation enligt klimatskuldsmodellen, för att senare upptäcka att inget levererades. Här riskerar kunden inte bara att pengarna kastats bort utan också att varumärket drabbas när det blir känt att den klimatkompensation man talat om uteblev.

Fördelarna för leverantörerna är självklara: genom att sälja ett löfte, till skillnad från en faktisk tjänst, kan man prissätta mycket lägre, och genom att lägga hela projektutvecklingsrisken på kunden behöver leverantören inte själv ta några risker.

Affärsmodellerna – några scenarier

För att belysa skillnaden mellan dessa två olika affärsmodeller, kan det vara intressant att föreställa sig dem i ett annat scenario. En del företag hanterar kvicksilver i verksamheten, och exemplet handlar om vad som kan hända vid ett okontrollerat kvicksilverutsläpp, låt säga till en närliggande sjö. Företaget i vårt exempel känner naturligtvis ett ansvar att städa upp efter utsläppet, och vill anlita en specialistfirma för att göra det. Företaget diskuterar med två möjliga leverantörer som erbjuder olika upplägg:

- **Leverantör A** säger att de själva inte har någon lämplig saneringsutrustning ännu, men de har städat upp en del kvicksilver tidigare, och har för avsikt att köpa utrustning när de samlat in tillräckligt mycket pengar från kunderna. De kräver betalning i förväg, men är otydliga om när de tänker samla upp kundens kvicksilverutsläpp, och lämnar faktiskt inte ens några garantier att de kommer att göra det.
- **Leverantör B** säger att de redan har såväl den personal som den utrustning som behövs för att samla in kvicksilvret från sjön och kan börja jobbet direkt. Deras upplägg innebär att de gör jobbet först, ber en kontrollant bekräfta att de gjort det, och först när jobbet är klart, skickar de fakturan till kunden.

Vilken leverantör – eller vilken affärsmodell – är mest trovärdig? Och när är det rimligt för kunden att berätta att de städat upp efter utsläppen – när de anlitat/betalat leverantören eller när leverantören faktiskt har gjort jobbet?

Projektet genererar ca 105 000 ton koldioxidreduktioner årligen.

Yangjiayao – Vindkraft i Kina

Kinas elproduktion är nästan uteslutande kolbaserad. Förutom enorma koldioxidutsläpp leder detta till lokala föroreningar som årligen i Kina orsakar hundratusentals förtidiga dödsfall, samt till tusentals dödsfall i olyckor i kolgruvor. Kinas elsektor fortsätter att bygga kolkraft, men CDM-systemet har också lett till att tusentals vindkraftverk har byggts sedan 2005, och Kina nu är världens största producent av vindkraftsel.

Vindkraftsparken Yangjiayao ligger i Yangjiayao provinsen, en karg och ödlig region i nordvästra Kina. Projektet består av 66 vindkraftverk och är ett av världens största Gold Standard certifierade CDM-projekt och producerar över 105,000 ton utsläppsreduktioner årligen.

Projektet medförde utbyggnad av infrastrukturen och att distributionen av el förbättrades i regionen samtidigt som det bidrar till nya arbetstillfällen för lokalbefolkningen.

The Gold Standard®
Premium quality carbon credits

Project 452

Makten i konsumentvalet

En relaterad fråga bygger på att kunden, under modellen ”betalning vid leverans”, ofta beställer klimatkompensation från leverantören efter att den byggt projektet. Detta väcker ibland funderingar: hur kan jag säga att mina pengar gör nytta när projektet redan står klart när jag beställer?

Svaret ligger i en annan liknelse: det val man står inför i livsmedelsbutiken när man ska handla bananer. Ekologiskt? Rättvisemärkt? Vad spelar det för roll? Bananerna har redan odlats, träden har redan besprutats eller inte, och bananplockarna har redan betalats mycket eller lite, så hur kan mitt val, just här och just nu, spela någon som helst roll för mängden bekämpningsmedel som redan använts, eller arbetarnas lönevillkor under den gångna odlings-säsongen?

De flesta inser att de val man gör som konsument påverkar bakåt i produktionskedjan – att man genom att köpa ekologiska bananer skapar efterfrågan för fler sådana, som leder till att fler sådana, och färre av de andra, produceras i framtiden.

Så är det även med klimatkompensation: genom att köpa klimatkompensation från befintliga projekt, och därmed belöna insatser som redan gjorts och bevisats, skapar man en efterfrågan som leder till fortsatta investeringar i liknande projekt.

Sammanfattning och råd

Modellen ”betalning vid leverans” är mest robust och säker för kunden. Inom marknaden för frivillig klimatkompensation är det dock vanligt förekommande att leverantörerna säljer enligt ”klimatskuldmodellen”. Detta har lett till att branschens trovärdighet ifrågasatts och uttryck som ”carbon cowboys” myntats. Klimatskuldmodellen förekommer även hos stora leverantörer, så storlek eller igenkännandefaktor är inget skydd mot att hamna fel.

Observera att även CDM-projekt kan säljas enligt klimatskuldmodellen – faktum att ett projekt är eller blir ett CDM-projekt hindrar inte leverantören från att ta betalt innan klimatnyttan är genomförd och säkerställd.

Vid beställning av klimatkompensation är det därför viktigt att leverantören redovisar sin affärsmodell så att kunden förstår upplägget. Ställ gärna dessa frågor vid leverantörsväl:

- Hur stor är leverantörens klimatskuld till kunderna? Med andra ord, hur många ton klimatkompensation har de tagit betalt för jämfört med hur många ton som bevisligen verifierats och levererats?
- Vad gör leverantören om projektet inte blir av, eller inte får den certifieringsnivå som utlovas? Vad händer om leverantören eller någon underleverantör går i konkurs innan klimatnyttan har skett och bekräftats – går det att få tillbaka pengarna som investerats?
- När i tiden kommer leverantören att skapa den utsläppsreduktion som kunden beställt och hur bevisar leverantören att detta skett? Går det att få pengarna tillbaka om leverantören misslyckas med leveransen?

5 krav att ställa vid köp av klimatkompensation

Marknaden för klimatkompensation har mognat så att det nu går att köpa, följa upp och betala för klimatkompensation på samma grunder som med andra varor och tjänster. Ställ därför krav på att din leverantör kan ge dig allt detta!

1 Bevis på att du får den klimatnytta du köper

Oavsett vilken typ av klimatkompensation som upphandlas är poängen med köpet klimatnyttan. Be därför leverantören redovisa i avtalet hur klimatnyttan bekräftas och redovisas till dig som köpare. Väljer du CDM-projekt åstadkoms detta genom makulering av certifierade utsläppsreduktioner, CERs.

2 Bevis på att projektet existerar

Väljer du CDM-projekt så har systemet en utarbetad kontrollmekanism där samtliga projekt registreras i FN:s databas. Om leverantören redovisar projektets CDM-registreringsnummer, kan du slå upp projektet i databasen och kontrollera att det finns. Se länk sida 61.

3 Ett garanterat leveransdatum

Då klimatkompensation upphandlas för att kompensera utsläpp från en viss period, är det viktigt för klimatet och för er organisations trovärdighet att klimatnyttan sker inom ungefär samma tidsram som utsläppen som ska kompenseras. Se därför till att leverantören kan garantera leveransdatum och se till att avtalet kan hävas utan kostnad om leverantören missar överenskommen deadline.

4 Betalning vid leverans

Väljer du CDM-projekt åstadkoms detta genom att betalningen kopplas till makulering av certifierade utsläppsreduktioner (CERs) i Energimyndighetens register SUS, eller motsvarande i andra länder.

5 Bidrag till hållbar utveckling

Det säkraste sättet att identifiera projekt som bidrar mest till hållbar utveckling är att kräva en certifiering enligt Gold Standard, utöver CDM-certifieringen. Kontrollera om projektet finns i Gold Standard-registret, och att den har status "Registered" eller "Issued" för att särskilja det från projekt som ännu inte godkänts. Se länk sidan 61.

Läs mer om de olika typerna av klimatkompensation på sidan 15–31.

Frågor och svar om klimatkompensation

Vilka krav ställs på CDM- och Gold Standard-projekt?

De viktigaste kraven är att klimatnyttan är verklig, additionell, kvantifierad, spårbar och långvarig. Projekten måste också uppfylla Kyotoprotokollets och världsländets definition av hållbar utveckling. Läs mer om grundkriterierna på sidan 16.

Gold Standard ställer ännu högre krav på projektens bidrag till hållbar utveckling, samt godkänner endast projekt inom förnybar energi och energieffektiviseringar.

Hur kontrolleras ett CDM-projekt?

Kontrollen sker på två sätt:

- När projektet kommit igång, sker en validering, där en oberoende revisor kontrollerar att projektet utvecklats enligt CDM-regelverket, bland annat att det är additionellt. Valideringen granskas av FN-organet CDM Executive Board (CDM EB) inom FN:s klimatorgan UNFCCC, och vid godkännande blir projektet registrerat och får ett CDM-projektnummer.
- Det sker sedan en återkommande uppföljning, där en oberoende revisor besöker projektet för att säkerställa och kvantifiera vilken klimatnytta som projektet faktiskt genererat den aktuella perioden. Verifieringen granskas av CDM EB, och om den godkänns utfärdas Certified Emissions Reductions, certifierade utsläppsreduktioner (CERs), där varje CER motsvarar ett ton utsläppsreduktion.

I båda fallen utförs revisionen av ett till UNFCCC ackrediterat företag, till exempel Det Norske Veritas, TÜV Nord eller SGS.

Hur beräknas klimatnyttan i ett CDM-projekt?

Varje CDM-projekt följs upp regelbundet för att beräkna vad projektet faktiskt har åstadkommit. Denna beräkning bygger på skillnaden mellan faktiskt utfall, det vill säga de utsläpp som landet hade under perioden, med projektet inräknat, och en så kallad baseline, det vill säga de utsläpp som landet hade haft under samma period om man inte utvecklat projektet. Skillnaden räknas sedan som projektets klimatnytta.

Beräkningen sker enligt en metodologi som definieras av FN-organet CDM Executive Board. Något förenklat kan en beräkning för förnybar elproduktion gå till så här:

- 1** Revisorerna kontrollerar hur mycket el som kraftverket matat in till elnätet under perioden.
- 2** Revisorerna beräknar sedan ett viktat genomsnitt av koldioxidintensiteten vid de andra kraftverken i det regionala elnätet, där kraftverk som nyligen byggts får en högre viktning.
- 3** Den utsläppsreduktion som projektet genererat beräknas sedan som mängden producerad el (1) gånger elnätets koldioxidintensitet (2).

Om projektet i sig har skapat några utsläpp, till exempel om det gått åt reservdiesel under perioden, så minskas projektets beräknade utsläppsreduktion i motsvarande mån, så att det bara är projektets nettobesparing som redovisas.

Hur beräknas additionalitet för ett CDM-projekt?

Grundkravet för additionalitet är att projektet inte hade blivit av utan de intäkter från försäljning av de certifierade utsläppsreduktioner som skapas.

Många CDM-projekt handlar om energieffektivisering, där man t ex moderniserar en fabrik för att minska energiåtgången, kanske genom användning av spillvärme. En del effektiviseringsåtgärder är lönsamma i sig, eftersom minskade kostnader för energianvändning räcker för att betala investeringen. De kan inte bli CDM-projekt – men om kostnaden för åtgärden är större i förhållandet till energibesparingen, så att investeringen inte är självfinansierad, kan projektet bli godkänt.

Det är nästan alltid billigast att producera el i ett kolkraftverk – kostnaden för ett motsvarande vindkraftverk är mycket högre, och en solcellsanläggning är ännu dyrare. I ett CDM-projekt betalar klimatkompensationen skillnaden.

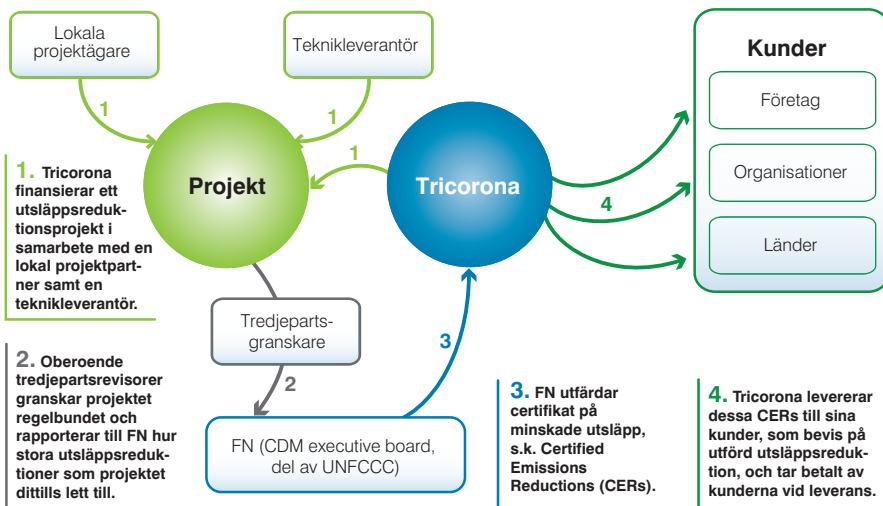
Ett enklare exempel är förnybar elproduktion. Det är nästan alltid billigast att producera el i ett kolkraftverk, kostnaden för en motsvarande vindkraftspark är mycket högre, och en solcellsanläggning är ännu dyrare. Eftersom intäkterna från att sälja elen oftast är desamma är det i de flesta fall olönsamt för ett elbolag att bygga annat än ett kolkraftverk. Att bygga ett vindkraftverk är därför i regel additionellt eftersom den högre kostnaden endast kan motiveras om man kan sälja utsläppsreduktioner genom CDM-systemet.

Hur startar man ett CDM-projekt?

Detaljerna varierar förstås från fall till fall, men här beskrivs ett typiskt exempel för vindkraftsprojekt:

Projektet börjar med att ett lokalt kraftbolag står inför en utbyggnad av elproduktionen och planerar att bygga ett kolkraftverk som är det billigaste sättet att producera el. Tricorona och kraftbolaget kommer i kontakt med varandra, och undersöker de tekniska förutsättningarna för att bygga vindkraft i stället. Om det verkar gångbart, skrivs ett finansieringsavtal med elproducenten som innebär att Tricorona betalar en summa beräknad utifrån den mängd utsläppsreduktioner projektet förväntas skapa.

Ett CDM-projekts livscykel

Tricorona övervakar byggandet av projektet för att säkerställa att det följer FN:s regler, och anlitar sedan en oberoende FN-auktoriserad revisor för validering. Valideringsrapporten skickas till FN-organet CDM Executive Board, som tar ställning till om projektet ska beviljas CDM-status, och efter det startar projektet. Varje år därefter verifierar revisorerna projektet och beräknar hur stor klimatnytta som uppnåddes under den aktuella perioden.

För vindkraftverket tittar man på hur mycket el som matats in i elnätet, samt koldioxidintensiteten i resten av nätet – så en vindkraftspark som under ett år matar in 100 000 MWh el i ett typiskt elnät i Kina, som i övrigt har 0,950 ton CO₂e per MWh, beräknas ha sparat 95 000 ton CO₂e.

CDM Executive Board granskar revisorernas verifieringsrapport, och utfärdar ett utsläppsminskningcertifikat (CER), för varje ton koldioxid som sparats. Dessa certifikat tillfaller Tricorona, i utbyte för investeringen i projektet, och det är dessa som Tricorona levererar till sina kunder som bevis på utförd klimatkompensation.

Hur bidrar CDM projekt till hållbar utveckling?

Det primära syftet med ett CDM-projekt är att det skall generera klimatnytta då det bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser. Det är dock också viktigt att veta att projektet alltid bidrar till hållbar utveckling till projektlandet och den lokala regionen genom att tillföra ekonomiska- och sociala fördelar. Vilka fördelar som CDM-projekten bidrar till beror på var och vilken typ av projekt det rör sig om. Vanliga fördelar är:

- Arbetstillfällen till lokalbefolkningen
- Ekonomisk trygghet
- Mer stabil lokal eltillförsel
- Främjande av förnybar energi
- Förbättrad lokal infrastruktur
- Fattigdomsbekämpning
- Förbättrad hälsa
- Kunskap- och tekniköverföring till projektlandet

Hur mycket ska det kosta och hur mycket går till projekten?

En del frågor om klimatkompensation är relaterade till pris och kostnad:

- Hur stor andel av pengarna kommer fram till projekten?
- Varför varierar priset på klimatkompensation så mycket?
- Hur kan man utvärdera ”valuta för pengarna” från olika leverantörer?

Vad man ska tänka på här beror på vilken affärsmodell din leverantör erbjuder: köper man ett verifierat ton koldioxidreduktion, eller är det ett löfte om framtida utsläppsreduktioner?

Om modellen innebär att kunden betalar först när leverantören bevisar att den åstadkommit den klimatnytta som kunden beställt – exempelvis genom leverans av CERs från ett CDM-projekt – har man som kund ett verkligt ”pris per levererat ton koldioxid”, och kan jämföra priset med andra leverantörers med samma affärsmodell och projektkvalitet. Här kan det vara stora skillnader mellan klimatkompensation med reglerade (CDM) projekt och oreglerade (VER) projekt, beroende på att VER-projekt har mycket lägre krav på additionalitet, se sidan 21.

Om leverantören däremot säljer enligt klimatskuldmodellen och begär förskottsbetalning är det osäkert om leveransen av klimatkompensationen kommer att ske. Detta gör det svårare att jämföra priser, eftersom olika leverantörer är olika duktiga på att uppfylla sina löften, och det kan dröja olika länge.

I dessa fall, är det viktigt att granska leverantörens ”kostnadsandel”, alltså den del av pengarna som går till interna kostnader relativt externa projektkostnader.

Att jämföra priser mellan leverantörer med olika affärsmodeller, där det ena tar betalt först när tjänsten är utförd och den andra tar betalt i förskott utan en ”pengarna tillbaka”-garanti, är ännu svårare: här måste man som kund bedöma hur sannolikt det är att den senare leverantören lyckas leverera, samt ta hänsyn till att klimatnyttan kommer ett antal år senare än i första fallet. Om tidpunkten då klimatnyttan äger rum är osäker bör klimatkompensationen vara billigare än om man betalar i efterskott, då kunden bär risken i projektet. Läs sidan 26–32 om de olika affärsmodellerna.

Hur skiljer sig klimatkompensation från grön el?

Många organisationer väljer att köpa så kallad grön el, ursprungsmärkt el från förnybara källor. Man betalar ett tillägg på elräkningen för varje konsumerad kWh, där pengarna går till producenter som kan visa att de producerat förnybar el. Tanken är att man som kund ser till att ens egen elkonsumention balanseras av att lika mycket förnybar el produceras någonstans i elnätet.

Systemet är alltså en form av ”elkompensation” som är ganska likt klimatkompensation med CDM-projekt inom förnybar energiproduktion – skillnaden är att vindkraftverket står i Sverige i ena fallet och i ett u-land i det andra fallet, samt att kompensation genom CDM i regel är billigare.

Grön el-systemet har dock ifrågasatts den senaste tiden, av två skäl:

- Utbudet av ursprungsgarantier från befintliga fossilfria kraftverk i Norden är mycket högre än efterfrågan, konsumentvalet att köpa ursprungsmärkt el påverkar därmed inte produktionsmixen, utan flyttar bara den fossila produktionen till någon annans konto. Åtgärden är därmed inte så additionell som CDM-projekten är.
- Kraftsektorn inom EU regleras under systemet för handel med utsläppsrätter med ett gemensamt tak för hela systemet. Detta innebär att även om köp av ursprungsmärkt el teoretiskt skulle kunna leda till en ändring i produktionsmixen, så är det enda som händer att utsläppsrätter frigörs från kraftsektorn för att kunna användas för att öka utsläpp i andra reglerade sektorer.

Klimatkompensation genom CDM-projekt inom förnybar energi kan alltså vara mer verkningsfullt. Då används pengarna till att bygga nya, fossilfria kraftverk utanför EU, där det annars med stor sannolikhet hade byggts kolkraftverk.

Är det bra att lägga pengar på interna klimatkompensationsfonder?

Många organisationer, inklusive en del kommuner, beräknar sin klimatpåverkan och sätter av pengar i en intern fond för utsläppsreducerande åtgärder. Ibland kallas dessa fonder för ”klimatkompensationsfonder”, trots att tanken är att medlen ska användas inom den egna organisationen, och trots att det sällan finns någon koppling till en kvantifierad klimatnytta.

Det är viktigt att investera inom den egna organisationen för att minska sina utsläpp. Samtidigt är det viktigt att se till att pengarna – framförallt skattepengar – används kostnadseffektivt. Det är alltså avgörande att ställa krav på den interna fonden att redovisa och följa upp effektiviteten – hur många ton koldioxid som man undvikit eller kommer att undvika för en viss investering – för att kunna jämföra mellan olika interna åtgärder, och mot externa åtgärder.

I många fall blir det tydligt att kostnaden för att ”klimatkompensera” med interna åtgärder är så hög att initiativet mest blir en dyrbar symbol, utan nämnvärd klimatnytta.

Ska klimatkompensation köpas löpande eller årsvis?

Klimatkompensation kan köpas i en klumpsumma, exempelvis för hela årets klimatpåverkan, eller löpande i samband med exempelvis enstaka resor. Att köpa klimatkompensation i större poster direkt från en leverantör är oftast den enklaste lösningen. Vissa leverantörer erbjuder löpande klimatkompensation, vilket gör det lättare att kostnadsföra den tillsammans med kostnaden för det som ska kompenseras, till exempel en resa. Då blir också drivkraften att minska klimatpåverkan större jämfört med om hela kostnaden hamnar på en central budgetpost efter årets slut. Även när denna möjlighet saknas bör kostnaden kunna delas upp av klimatkompensationsleverantören så att delposterna kan faktureras respektive kostnadsställe, givet ett bra underlag från exempelvis elleverantören eller resebyrån.

Skatte- och bokföringsfrågor

Betalas moms på klimatkompensation?

Köp av klimatkompensation är momspliktig på samma sätt som andra tjänster. Moms utgår med 25 % och är naturligtvis avdragsgill för momspliktiga organisationer.

Upplägg där leverantören inte ingår några förpliktelser att göra någonting för kunden – där det alltså inte finns någon definierad motprestation från leverantörens sida, vilket kan vara fallet med vissa affärsupplägg – kan ibland snarare betraktas som välgörenhetsbidrag där ingen moms utgår.

Är klimatkompensation avdragsgill för företag?

Vad gäller avdragsrätten för klimatkompensation, finns det inget uttalande från Skatteverket i frågan. Tricoronas tolkning, som bör ses som vägledning och inte som ett formellt skatteuttalande, är följande: om upplägget innebär köp av en tjänst, med specifik motprestation, blir det avdragsgillt för företag på samma sätt som andra frivilliga miljöåtgärder är avdragsgilla. Det gäller till exempel merkostnaden för att köpa ursprungsmärkt el, för att källsortera på kontoret, eller kostnaden för att införa ett miljöledningssystem. Det avgörande är att man kopplar klimatkompensationen till någon nytta för organisationen, exempelvis att stärka varumärket internt eller externt.

Om upplägget däremot är av karaktären bidrag till välgörenhet, alltså utan en tydlig motprestation från leverantören, bör kostnaden hanteras på samma sätt som andra välgörenhetsbidrag som i regel inte är avdragsgilla.

Hur bokförs klimatkompensation?

Om klimatkompensationen kopplas till ett visst inköp, är det rimligt att kontera klimatkompensationen på samma konto som tjänsten eller produkten som kompenseras – på samma sätt som merkostnaden för KRAV-märkt kaffe hamnar på kaffekontot och ursprungsmärkt el hamnar på elkontot.

Ofta är det dock svårt att dela upp klimatkompensationskostnaden på detta sätt, och då brukar företag antingen kontera klimatkompensation på ett allmänt konto för miljöåtgärder, eller mer specifikt på ett konto för avfallshantering.

5 steg till klimatansvar

- 1 Ta reda på verksamhetens klimatpåverkan** och sätt upp tydliga mål för hur den ska minska. De mest ambitiösa vågar sätta framtida nollutsläppsmål. Läs mer om klimatberäkningar på sidan 44.

- 2 Ta fram en åtgärdsplan** för hur verksamhetens klimatpåverkan ska minska. Det kan vara att energieffektivisera verksamheten, utveckla nya klimatsmarta produkter eller att ta fram en resepolicy där inrikesflyg begränsas. Undersök sedan hur organisationen kan påverkas av de nya förutsättningar som klimatförändringarna kan innebära. Läs mer om åtgärdsplaner på sidan 5.

- 3 Klimatkompensera** den klimatpåverkan som återstår. Välj ett projekt som passar er verksamhet och genomför en ordentlig upphandling. Se sidan 32 för detaljerade råd.

- 4 Kommunicera** de klimatinsatser som åstadkommit för att inspirera andra att också ta sitt klimatansvar. Läs mer på sidan 52.

- 5 Utvärdera strategin regelbundet** och se över vad som åstadkommit. Världen förändras ständigt och er verksamhet med den. Följ upp strategin, omvärdera målen och hitta regelbundet nya sätt att inspirera er själva och andra.

Hur beräknar man sin klimatpåverkan?

Ett viktigt första steg i en klimatstrategi är att beräkna sin klimatpåverkan. För detta finns det ett antal standarder, men ingen standard ger hela bilden och organisationen måste själv bestämma vilka avgränsningar och antaganden som gäller.

Innan man kan anta en klimatåtgärdsplan, där man bestämmer hur verksamhetens utsläpp ska minskas och i vilken mån de ska kompenseras, bör man ha en klar bild över hur stor den aktuella klimatpåverkan är. Detta är ett stort ämne i sig, men nedan sammanfattas några av de viktigare aspekterna.

Produktperspektiv kontra organisationsperspektiv

Det finns två huvudsakliga ansatser vid klimatberäkningar:

- **Produktperspektivet:** här beräknas klimatpåverkan för en viss produkt eller tjänst under hela dess livscykel, inklusive uppströms hos leverantörer, till exempel i materialutvinning, samt nedströms hos kunderna, till exempel produktens energianvändning.
- **Organisationsperspektivet:** här beräknas de utsläpp som organisationen orsakar inom den egna verksamheten, inklusive utsläpp som sker hos andra aktörer för varor och tjänster som organisationen konsumerar själv, till exempel utsläpp hos elleverantören för den el som konsumeras, eller utsläpp hos flygbolaget från organisationens flygresor.

Standarder för klimatberäkningar

Inom området finns ett antal standarder, för såväl organisationsperspektivet som produktperspektivet. Några av de vanligaste förekommande standarderna beskrivs kortfattat nedan.

Greenhouse Gas Protocol (GHG Protocol)

GHG Protocol är ett initiativ från World Business Council on Sustainable Development. Det syftar till att skapa en gemensam metod för beräkning av utsläpp på organisationsbasis.

Protokollet är den mest accepterade standarden för klimatberäkning, och de flesta andra standarder inom området bygger på detta på ett eller annat sätt. För mer information se www.ghgprotocol.org.

GHG Protocol är ett bra verktyg för att jämföra den direkta klimatpåverkan (Scope 1 och 2) mellan olika organisationer.

Global Reporting Initiative (GRI)

GRI är ett ramverk för ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhetsindikatorer. Jämfört med GHG Protocol håller GRI sig på en högre nivå: något förenklat kan man säga att GRI är ett rapporteringsramverk som definierar vad som ska ingå i en hållbarhetsredovisning och hur den ska struktureras, medan GHG Protocol är ett konkret verktyg som definierar hur innehållet ska tas fram. För mer information se www.globalreporting.org.

ISO-standarder inom klimatområdet

Det finns ett antal ISO-standarder som kan vara relevanta för de som vill ta fram en klimatberäkning för sin verksamhet:

- **ISO 14064-1** bygger på samma principer som GHG Protocol, men lägger större tonvikt på de rutiner, processer och strukturer som behövs inom en organisation för att kunna ta fram en klimatberäkning.
- **ISO 14065** innehåller krav på den som verifierar beräkningar på utsläppsrätter.
- **ISO 14067** används för beräkning av klimatpåverkan från produkter.
- **ISO 14021** definierar hur begrepp som ”carbon neutral” eller ”carbon footprint” bör användas i miljökommunikation.
- **ISO 14040-serien** innehåller standarder för livscykelanalyser (LCA).

För mer information se www.sis.se.

Klimatkompensation inom **offentlig sektor**

Klimatkompensation förekommer såväl hos statliga myndigheter och statliga bolag som hos kommuner och landsting. Riksdagen, Regeringskansliet, Energimyndigheten och Miljöstyrningsrådet har uttalat sig om hur klimatkompensation bör gå till, och i princip all klimatkompensation inom statliga bolag och verk sker med CDM-projekt.

Många organisationer inom den offentliga sektorn har ambitiösa miljömål, ofta med klimatkompensation som en del av sin klimatstrategi. Detta avsnitt belyser klimatkompensation utifrån ett offentlig sektorperspektiv, och svarar på följande frågor:

- Får organisationer inom den offentliga sektorn klimatkompensera?
Vilka organisationer klimatkompenserar idag?
- Hur klimatkompenserar man inom den offentliga sektorn?

Får offentlig sektor klimatkompensera?

Ibland diskuteras huruvida offentliga aktörer alls får klimatkompensera.

Frågan bygger på uppfattningen att klimatkompensation skulle vara någon slags bistånd eller välgörenhetsåtgärd, vilket offentliga organ vanligtvis inte håller på med.

När klimatkompensation utformas som en tjänst, som handlas upp, genomförs och betalas som andra tjänster – exempelvis hantering av andra sorters avfall, såsom sopor och avlopp – försvinner de juridiska hindren.

Hur tydligt detta har etablerats varierar dock mellan den statliga och kommun- och landstingssektorn.

Statliga sektorn

För några år sedan var det oklart huruvida statliga myndigheter fick klimatkompensera. Miljödepartementet tyckte att det var tillåtet så länge man höll sig till CDM-projekt, medan Finansdepartementet tyckte det var oklart och rådde frågande myndigheter att avvakta tills läget förtydligades.

Ett stort genombrott kom 2009, då det hände två saker:

- Riksdagen slog fast i klimatpropositionen i juni 2009 att **statliga myndigheter** får klimatkompensera för sina tjänsteresor, och att det i så fall ska ske med CDM-projekt.
- Regeringen, genom miljöministern Andreas Carlgren, bekräftade i Riksdagen 28 okt 2009 att **statliga bolag** själva får besluta om att klimatkompensera för sin verksamhet.

Detta innebär att såväl statliga myndigheter som statliga bolag själv får fatta beslut inom organisationen om huruvida man vill klimatkompensera.

Exempel på statliga myndigheter, verk och bolag som klimatkompenserar är Blekinge Tekniska Högskola, Energimyndigheten, Göteborgs universitet, LFV, Länsstyrelsen i Västerbotten, Naturvårdsverket, Posten, Regeringskansliet, Riksdagen, SEK Svensk Exportkredit, SIDA, Stockholms universitet och Swedavia.

Kommun- och landstingssektorn

Inom kommuner och landsting är läget inte lika entydigt. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i ett utlåtande sagt att det är juridiskt tillåtet att köpa klimatkompensation om det sker i samband med en tjänst eller en vara, till exempel en flygresa. När det gäller fristående klimatkompensation har det dock förekommit synpunkter på att klimatkompensation skulle strida mot kommunallagen då det handlar om en frivillig åtgärd som sker utanför kommunens geografiska gränser och där nyttan inte kommer kommuninvånarna till godo.

Denna invändning håller när det gäller klimatkompensation enligt klimatskuldsmodellen liksom klimatkompensation med utsläppsrätter, eftersom det inte är garanterat att man får någon klimatnytta.

Om klimatkompensationen däremot sker med CDM och utformas som en tjänst bör det inte finnas några juridiska hinder: den upphandlande enheten handlar upp att leverantören ska skapa utsläppsreduktioner kopplat till kommunens egna utsläpp, och kopplar betalningen till att tjänsten genomförs, på samma sätt som med avfallshanteringen.

ska skapa utsläppsreduktioner kopplat till kommunens egna utsläpp, och kopplar betalningen till att tjänsten genomförts, på samma sätt som med avfallshanteringen.

Läget ur juridiskt perspektiv är då detsamma som i ett antal andra vanligt förekommande fall:

- De flesta kommuner köper grön el, vilket juridiskt innebär att man köper ett paket från sin elleverantör bestående av dels el, dels ursprungsgarantier som bevisar att motsvarande mängd el matats in till elnätet från förnybara källor. Såväl leverantören som elproduktionen brukar ligga utanför kommungränsen, men upplägget godkänns eftersom det antas bidra till att hejda de globala klimatförändringarna, vilket anses gynna kommuninvånarna.
- Många kommuner anlitar externa företag, privatägda eller ägda av grannkommunen, för att hantera sitt avfall. Att själva avfallsanläggningen rent fysiskt ligger utanför kommungränsen betraktas inte som något hinder ur juridiskt perspektiv.

De flesta kommuner väljer att köpa så kallad grön el, exempelvis vattenkraft.

Många kommuner
anlitar externa
företag för att
hantera sitt avfall.

Exempel på kommuner och relaterade organisationer som har klimatkompenserat genom CDM-projekt är Alingsås, Botkyrka, Härryda, Lerum, Nacka, Sollentuna, Sundsvall, Tyresö, Umeå, Örebro och Örnsköldsvik samt organisationen Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Hur klimatkompenserar offentlig sektor?

Inom statliga myndigheter och bolag sker klimatkompensation i stort sett uteslutande med CDM-projekt, och enligt en ”betalning vid leverans” affärsmodell. Men hur gör man rent konkret?

Krävs en offentlig upphandling?

Klimatkompensation omfattas av Lagen om offentlig upphandling (LOU), på samma sätt som andra tjänster och produkter. Detta innebär att en upphandling bör utlysas förutom när kostnaden förväntas hamna under de aktuella beloppsgränserna, eller om kompensationen ingår i en redan upphandlad tjänst, som reseadministration.

Vilka riktlinjer finns för upphandlingar?

För att hjälpa offentliga instanser att hitta rätt i klimatkompensationsmarknaden har det utgivits ett antal riktlinjer och rekommendationer inom området.

Energimyndigheten har sedan 2008 publicerat riktlinjer om klimatkompensation. Riktlinjerna kan sammanfattas enligt följande (se också länkar på sidan 61):

- Klimatkompensation bör utföras genom någon av de reglerade mekanismerna, alltså europeiska utsläppsrätter eller FN-certifierade CDM- eller JI-projekt under Kyotoprotokollet.
- Gör en ordentlig granskning av leverantören, och kräv leveransbevis, då det förekommer oseriösa försäljningsmetoder, inklusive oskäliga prissättning och stora administrationsavgifter.
- Teckna avtal direkt med den part som förfogar över projektet, om man som kund vill ha bästa förutsättningar för att faktiskt få den klimatkompensation som beställs.

Miljöstyrringsrådet publicerade under hösten 2009 detaljerade riktlinjer för upphandling av klimatkompensation, med fokus på resesektorn. Riktlinjerna är frivilliga att använda även utanför den offentliga sektorn (se länkar på sidan 61).

De viktigaste punkterna är följande:

- Klimatkompensation ska ske med europeiska utsläppsrätter eller FN-certifierade CDM- eller JI-projekt under Kyotoprotokollet.
- Leverantören ska bevisa leverans av klimatkompensation genom makulering av enheterna i Energimyndighetens (eller motsvarande) register senast sex månader efter betalning.
- För högre kvalitet kan den upphandlande enheten kräva leverans av klimatkompensation från Gold Standard CDM-projekt.

Miljöstyrringsrådets riktlinjer är anpassade för resebyråer, där det löpande sker många små köp av klimatkompensation för enskilda resor. Då är det rimligt att ge leverantören en tidsfrist på ett halvår för att förenkla administrationen – men för större engångsköp finns det ingen anledning att släppa på kravet att betalning sker först vid leveransen.

Krav att ställa vid offentlig upphandling

Eftersom statliga verk och företag är hänvisade att klimatkompensera via projekt godkända av FN, så kallade CDM-projekt, uppkommer ibland frågan hur upphandlingar skall formuleras och vilka övriga krav som ska ställas på leverantören. Klimatkompensationen från CDM-projekt kallas CER (Certified Emission Reduction). En CER motsvarar reduktionen av ett ton koldioxidkvivalenter. Nedan följer några formuleringar som förekommit i väl genomarbetade upphandlingar de senaste åren.

- Klimatkompensationen skall ske med CER:s från CDM-projekt, vilka även verifierats med Gold Standard.
- CDM-projektet skall avse projekt inom områden för energieffektivisering eller förnybar energi.
- Makulering skall ske genom annullering i Unionsregistret hos Energimyndigheten i Sverige.
- Leverantören ska genomföra förvärv av CER:s från primärmarkanden, d.v.s. direkt av projektägarna.
- Leverantören ska kunna redovisa hur klimatnyttan bekräftas och redovisas.
- Endast CER:s vilka redan har utfärdats av FN får offereras under detta anbud.
- Betalningen sker först vid leverans av utfärdade CER:s.
- Leverantören ska säkerställa att CER-krediterna har annullerats då de levererats samt skriftligen redovisa detta.
- Leverantören skall redovisa hur de erbjudna projekten bidrar till hållbar utveckling även på andra sätt än genom reduktionen av växthusgasutsläpp.
- Leverantören ska beskriva hur de säkerställer och redovisar faktorerna additionalitet, verifierbarhet, spårbarhet, beständighet och bidrag till hållbar utveckling i det föreslagna projektet.

Samtliga CER:s som kan komma i fråga under avtalsperioden skall vid kontraktets datum finnas tillgängliga hos anbudsgivaren. Priset skall anges exklusive moms.

Exempel offentlig upphandling av klimatkompensation

LFV (Luftfartsverket) har sedan 2006 klimatkompenserat för sin verksamhet och genomförde under 2014 en offentlig upphandling för leverans av klimatkompensation. LFV ställde krav på både tjänsten och leverantören, deras utgångspunkt var att klimatkompensationen skulle ske med projekt som är certifierade enligt Kyotoprotokollets flexibla mekanismer

(CDM) samt att kompensationen kunde garanteras under avtalsperioden. LFV krävde dessutom att leverantören skulle vara etablerad på marknaden samt att annullering skulle ske av den mängd reduktionsenheter som LFVs utsläpp genererade.

Så kan klimatkompensation kommuniceras

Affärsnyttan med klimatkompensation är ofta kopplad till att initiativet kommuniceras till kunder och anställda. Det måste göras på rätt sätt för att behålla trovärdigheten: det är viktigt att sätta klimatkompensationen i ett större sammanhang och betona att den ingår i en bredare strategi. För att skydda varumärket är det också viktigt att inte hävda att man som organisation har klimatkompenaserat förrän klimatnyttan har ägt rum och bekräftats.

Exempel Klimatsäkrade hygien- och rengöringsprodukter på Axfood

Axfood har tagit fram en klimatsäkrad produktlinje som ingår under varumärke Garant Såklart. Klimatsäkringen har skett i samarbete med Tricorona och innebär klimatberäkning av produkterna, åtgärdsplan för att reducera produkternas klimatpåverkan och klimatkompensation av de utsläpp som återstår. Axfood kommunicerar även satsningen till sina kunder genom olika reklamkampanjer för att sprida budskapet om vad detta innebär och för att underlätta för kunderna att göra klimatsmarta val. Klimatkompensationen sker genom det FN- och Gold Standard certifierade biomassakraftverket Sri Balaji i Indien.

– Vår målsättning med Garant är att lyssna på våra kunders önskan att lansera en serie som underlättar för dem att göra ett bra klimatval utan att behöva kompromissa. säger Åsa Domeij, chef för miljö och socialt ansvar på Axfood.

Syftet med klimatkommunikation

De flesta organisationer som jobbar aktivt med miljö- och klimatfrågor vill kommunicera det de gör, internt och till externa intressentgrupper.

Det brukar finnas två huvudsyften med sådan kommunikation:

- **Miljönytta:** Det goda exemplet blir en inspirationskälla där kommunikationen leder till att andra kan ta efter och förbättra sin miljö- och klimatpåverkan.
- **Ekonomisk nytta:** Varumärket stärks gentemot målgruppen, exempelvis anställda eller kunder, vilket kan leda till fler och mer lönsamma affärer eller mer nöjda medarbetare.

Mycket har skrivits om ”grön kommunikation”: hur man talar om för omgivningen hur man agerar och förhåller sig till frågorna – och hur man undviker risken att anklagas för ”greenwash”. Här tar vi upp frågor som gäller kommunikation fokuserad på klimatkompensation.

Exempel Fjällräven klimatsäkrar produktlinje

Tricorona har beräknat koldioxidutsläppen i ett flertal av Fjällrävens produkter. Resultatet används som underlag för klimatkompensation och som en guide i Fjällrävens arbete med utsläppsminskande aktiviteter för sin produktlinje. Produkterna klimatkompenseras med Gold Standard CDM-projekt från Tricorona.

Eco Shell är ett skalmaterial som används i en av de klimatsäkrade produktlinjerna och det tillverkas av återvunnen och återvinningsbar polyester. Eco Shell har uppmärksammats för sina goda egenskaper och en av produkterna som tillverkas av Eco Shell, Eco Trail Jacket, utnämndes till miljöutmärkelsen SOA Sustainability Award för sommaren 2011.

– Det mesta vi gör påverkar andra människor och vår natur på ett eller annat sätt. Men det finns saker vi kan göra, både som individer och som företag för att minska vår negativa inverkan och till och med lämna positiva avtryck, säger Martin Axelhed, VD Fjällräven.

Lyft fram hela strategin

Klimatkompensation bör ingå som en del av en större klimatstrategi, med åtgärder för att minska den egna klimatpåverkan, där klimatnytta förenas med affärsnytta.

Att endast lyfta fram klimatkompensationen innebär att organisationen missar en chans att berätta för omgivningen om allt annat bra som gjorts och görs. Kommunikation om klimatkompensation bör ske i ett sammanhang där det framgår hur och var den platsar i en heltäckande klimatstrategi.

Koppla klimatkompensationen till verksamheten

Ett syfte med att kommunicera klimatkompensation är att inspirera andra. Det blir lättare om mottagarna av budskapet kan se en logisk koppling mellan den verksamhet som ska kompenseras och det projekt som används för att kompensera den.

Exempel H&M klimatkompenserar genom CDM

H&M har en ambitiös klimatstrategi för den egna verksamheten där de tagit på sig att nå årliga utsläppsminskningar om minst 5 procent jämfört med året innan. För att fullfölja det uppsatta målet

2010 klimatkompenserar H&M utsläppen som överstiger målet, motsvarande 67 000 ton koldioxid, genom utsläppsreduktioner från Gold Standard CDM-projekt från Tricorona.

– Vi har satt upp tuffa klimatmål för vår verksamhet samt för inköpta gods- och persontransporter och vi genomför årligen många nya initiativ och åtgärder för att minska vår klimatpåverkan, säger Mikael Blommé CSR Manager Environment på H&M.

Det ideala är därför att nå målet genom enbart egna åtgärder. Under 2010 var inte de egna åtgärderna tillräckliga och därför klimatkompenserar vi genom Gold Standard CDM-projekt för att fullfölja vårt åtagande.

En sådan koppling kan bygga på utsläppskällorna: ett logistikföretag kan exempelvis kompensera sin elanvändning genom ett vindkraftsprojekt och sin dieselanvändning genom ett biodieselpjekt.

Kopplingen kan också bygga på branschtillhörighet – ett bolag som tillverkar drycker kan kompensera genom ett projekt som bygger på vattenrening, ett textilföretag kan kompensera genom energieffektiviseringar inom textilindustrin, och en organisation vars uppgift är att främja teknikexport kan kompensera med projekt som bygger på just teknikexport från hemlandet. Kopplingen kan också vara geografisk – ett företag med många leverantörer eller kunder i Indien kanske tycker det är bäst att klimatkompensera med ett projekt från samma land.

Var klimatkompensationsprojektet är beläget, vilken teknik det använder och vilken bransch det tillhör saknar betydelse för klimatet, men kloka val av projekt kan göra kommunikationen mer slagkraftig och värdeskapande.

Det går att göra kopplingar till den egna verksamheten när man klimatkompenserar. Ett textilföretag kan exempelvis kompensera genom energieffektiviseringar inom textilindustrin i u-länder.

Ta inte ut något i förskott

Vid kommunikation om klimatinitiativ är det viktigt att skilja på vad man har åstadkommit, och vad man siktar på att göra framöver. Det är viktigt att mottagaren förstår vad som är vad: om ett företag ger intryck av att redan ha gjort mycket mer än de faktiskt har riskerar de att få obekväma frågor om vilseledande marknadsföring eller ”greenwash”.

Detta är särskilt viktigt när det gäller klimatkompensation, eftersom klimatkompensation ofta får mycket uppmärksamhet, och eftersom det finns exempel på organisationer som talat varmt om sin kompensation som något de redan gjort, trots att klimatnyttan inte skulle komma förrän många år senare – och inte alltid blev av.

På sidan 26 beskrivs skillnaden mellan att tillgodoräkna sig klimatnyttan i förväg, vid beslut om att investera i ett projekt, eller i efterhand, när det är bevisat att satsningen faktiskt gav en viss klimatnytta. Den tidigare diskussionen på sidan 26–32 handlade om hur man undviker att göra osäkra investeringar, men frågan är minst lika viktig utifrån ett kommunikationsperspektiv: när är det okej att säga att man har klimatkompenserat?

Exempel STR klimatsäkrar Sveriges trafikskolor

En stor klimatsatsning av Sveriges Trafikskolors Riksförbund (STR) har under året underlättat trafikskolornas möjlighet att bli Klimatsäkrade. Detta innebär att trafikskolorna på ett enkelt sätt kan ta ansvar för sin klimatpåverkan och klimatkompensera den för att göra minsta möjliga klimatpåverkan.

För att trafikskolorna ska minska sin klimatpåverkan måste de gå igenom fyra steg. Dessa steg är; beräkning av verksamhetens klimatpåverkan, framtagning och genomförande av åtgärdsplan för att minska utsläppen, klimatkompensation av det som återstår och tillsist kommunikation av det som åstadkommit. När dessa fyra steg är avklarade är trafikskolan Klimatsäkrad.

– Trafikskolorna är en del av problemet när det gäller negativ miljöpåverkan. Att klimatsäkra trafik-

skolans verksamhet handlar både om ansvar och trovärdighet, säger Pia Söderlund, miljösamordnare STR. Service AB. Trafikskolorna möter runt 100 000 körkortstagare varje år som de är med och påverkar mot ett mer hållbart bilsverige.

När man investerar i energieffektiviseringsåtgärder berättar man inte hur mycket förbrukningen sänkts förrän man faktiskt vet det. Med klimatkompensation bör man tänka likadant.

Enklast är kanske att ställa samma frågor i ett annat sammanhang:

- När man investerar energieffektiviseringsåtgärder, är det vanligt att man talar om hur mycket pengar som investerats, eller om hur stora besparingar initiativet kan leda till i framtiden – men man säger inte ”vi har sänkt vår energiförbrukning med X%” förrän åtgärden faktiskt har genomförts och utfallet har beräknats.
- Om man orsakar ett kvicksilverutsläpp kan man initialt kommunicera att ”vi kommer att städa upp det här”, men först när man verkligen gjort det vågar man säga ”nu har vi städat upp det”.

Klimatkompensation bör kommuniceras på samma sätt som allt annat: säg inte att ni har gjort något förrän det är genomfört. Det är rimligt att kommunicera ett beslut om klimatkompensation när beslutet fattats, men det är riskabelt att säga att man har klimatkomparerat innan projektet faktiskt har skapat en klimatnytta som motsvarar utsläppen. Då många leverantörer tillämpar förskottsbetalning för klimatkompensation, kan betalningen av fakturan inte likställas med att klimatnyttan har skett, så avvakta med kommunikationen tills leverantören bevisat vad projektet har uppnått.

Utvärdering av klimatbegrepp

I kommunikation av klimatkompensation förekommer ofta uttrycket ”klimatneutral”, vilket syftar på att företaget har beräknat och fullt ut kompenserat klimatpåverkan från en organisation, en produkt, en tjänst eller liknande, som på grund av kompensationen nu kan betraktas som klimatneutralt. Många lägger också in i begreppet att man gjort åtgärder för att åtminstone i någon mån minska den klimatpåverkan som behöver kompenseras.

Detta begrepp, och dess engelska motsvarigheter ”climate neutral” eller ”carbon neutral”, har fått en bred spridning och används till och med av FN. Det har en del fördelar – det är ett intuitivt och kortfattat sätt att visa vilken ambitionsnivå man har för sitt klimatarbete.

Det finns dock en del att ta i beaktande vid val av klimatbegrepp:

- Begreppet ”neutral” är absolut och förutsätter en tydlig och odiskutabel gränsdragning runt den produkt eller organisation som ska bli klimatneutral. Som beskrivs på sidan 44 så finns det inga enkla sätt att dra sådana gränser.
- Begreppet ”neutral” låter färdigt, som om det inte fanns mer att göra. Även om de flesta organisationer som använder sig av begreppet har långtgående strategier, riskerar man att åtgärderna kommer i skymundan på grund av debatten kring kommunikationsbegreppet.

Klimatkommunikationsstandard ISO 14021

Rekommendationer för användandet av klimatneutralbegreppet ges i ISO-standard 14021. Där står det att en produkt som kallas Klimatneutral ska ha ett Carbon footprint som är noll. Beräkningen av produktens Carbon footprint ska genomföras enligt aktuella standarder exempelvis ISO 14040 (LCA), ISO 14064 (GHG) och på PCR enligt ISO 14025.

Om klimatkompensation har använts för att minska produktens Carbon footprint ska detta beskrivas tydligt:

- Vad i produkten har kompenserats
- Klimatkompensationen ska vara spårbar
- Vilken typ av projekt kommer kompensationen från

I första hand ska produktens Carbon footprint minskas genom resurs- och energieffektivitet eller konvertering från fossila bränslen.

Tricorona rekommenderar företag att kommunicera klimatkompensation i anslutning till en tydlig beskrivning av övriga klimatåtgärder och en heltäckande klimatstrategi.

Marknadsöverblick

I Sverige finns en rad företag som erbjuder konsulttjänster inom klimatområdet och som också är återförsäljare av klimatkompensation, ibland från Tricorona, och ibland från andra leverantörer.

Företag som erbjuder konsulttjänster inom klimatområdet

- Ekosofia: www.ekosofia.se, 031-708 45 50
- Envima: www.envima.se, 013-31 42 93
- Goodpoint: www.goodpoint.se, 08-789 04 00
- Ragn-Sells Miljökonsult: www.ragnsells.se, 08-623 42 00
- Rewrite: www.rewrite.se, 08-506 591 40
- South Pole: www.thesouthpolegroup.se, 08-410 458 80
- Trossa: www.trossa.se, 08-30 60 80
- Zeromission: www.zeromission.se, 08-34 65 65
- 2050: www.2050.se, 0705 – 770 097

Företag som erbjuder klimatkompensation

Även om Tricorona är den enda svenska aktören som driver egna klimatkompensationsprojekt, finns det åtskilliga projektutvecklare och investerare i andra länder. En del arbetar endast med CDM-projekt, en del med VER-projekt, och en del med båda delarna. En del jobbar enligt klimatskuldsmodellen och en del stödjer betalning vid leverans, och några använder bådamodellerna.

Besök Carbon Catalog på www.carboncatalog.org för en uppdaterad lista över företag som erbjuder klimatkompensation. Carbon Catalog är en oberoende hemsida som listar klimatkompensationsföretag från hela världen.

5 tips till våra konkurrenter

Vi på Tricorona vill se en livskraftig, hållbar marknad för klimattjänster och klimatkompensation. Därför tycker vi att det är viktigt att branschen präglas av god etik, tydlig kommunikation samt upplysta kunder och leverantörer. Våra råd till våra konkurrenter är följande:

1 Sälj inte på skuld känsla

Många har dåligt samvete för klimat- och miljöfrågor, men dåligt samvete är i regel en hämmande kraft. Att lyfta fram de positiva möjligheter som finns har långt större potential att engagera medarbetarna, kunderna och leverantörer.

2 Våga vara affärsmässig

I många kretsar är det fult att "tjäna pengar på miljön" och många företag som erbjuder klimattjänster är dåliga på att lyfta fram de affärsmässiga fördelarna för kunderna. Våga visa era kunder att hållbara affärer också är lönsamma affärer. Först då kan klimatarbetet bli välförankrat i organisationen så att det överlever nästa lågkonjunktur.

3 Betrakta inte klimatkompensation som välgörenhet

Se klimatkompensation som en tjänst som ni levererar till era kunder. Var tydlig och transparent, berätta vad som levereras och när.

4 Sälj inte sådant som inte finns

Det finns tillräckligt många "carbon cowboys" som säljer löften om att bygga fina klimatprojekt – men där pengarna aldrig ger den klimatnytta som kunden betalat för. Bli inte en av dem: sälj bara sådant som finns, och hjälp branschen växa och få den trovärdighet den förtjänar.

5 Våga vara öppen

Redovisa tydligt för era kunder hur era klimatkompensationsprojekt fungerar samt vilken status de har vad gäller utveckling, registrering och uppföljning. Tala öppet om alla aspekterna av projektet och affärsmodellen så att kunden verkligen förstår vad de köper.

Ordlista

Carbon leakage

Fenomenet att en utsläppsreduktionspolicy, -projekt eller -åtgärd kan leda till ökade utsläpp någon annanstans.

CDM

Clean Development Mechanism, en av Kyotoprotokollets Flexibla Mekanismer, som reglerar klimatinvesteringar från i-länder till u-länder. CDM beskriver hur klimatkompensationsprojekt går till samt hur de kontrolleras och följs upp.

CDM Executive Board / CDM-styrelsen

En enhet inom UNFCCC, som ansvarar för tillämpning av regelverket samt tillsyn av projekten inom CDM-systemet.

CDM-validering

Processen där en oberoende revisor kontrollerar om ett CDM-projekt utvecklats enligt CDM-regelverket.

CDM-verifiering

Processen där en oberoende revisor beräknar den klimatnytta som ett CDM-projekt skapat.

CER

Certified Emissions Reduction, ett certifikat som utfärdas av UNFCCC för ett CDM-projekt som bevis på uppnådd klimatnytta. En CER motsvarar ett ton koldioxidekvivalent.

CO₂e

Koldioxidekvivalent. Olika växthusgaser har olika potential för att skapa klimatförändringar, och översätts därför till koldioxidekvivalenter för att kunna jämföras.

EU ETS

EU:s Emissions Trading Scheme, det europeiska systemet för handel med utsläppsrätter.

EUA

Emissions Unit Allowance, en utsläppsrätt inom EU ETS.

GHG

Greenhouse Gases, växthusgaser.

GHG Protocol

Greenhouse Gas Protocol, ett initiativ för beräkning och redovisning av klimatpåverkan på organisationsnivå.

Gold Standard

En kvalitetsmärkning för klimatkompensationsprojekt framtagen av miljöförhållanden.

GRI

Global Reporting Initiative, ett initiativ för redovisning av hållbarhetsindikatorer på organisationsnivå.

JI

Joint Implementation, en av Kyotoprotokollets Flexibla Mekanismer, som reglerar klimatinvesteringar mellan i-länder.

REDD+

Reducing Emissions from Deforestation and forest Degradation, är ett system för att hindra skövlingen av tropiska regnskogar som har föreslagits inom ramarna för de internationella klimatförhandlingarna.

UNFCCC

United Nations Framework Convention on Climate Change, Klimatkonventionen. Syftar också på kansliet som ansvarar för bevakning och genomförande av konventionen.

Utsläppsminskning / Utsläppsreduktion

Resultat av en åtgärd som lett till att utsläpp av växthusgaser reducerats.

Utsläppsrätt

En rätt att släppa ut, inom ramarna för ett utsläppshandelssystem. Används oftast i betydelsen europeisk utsläppsrätt, EUA.

VER

Voluntary Emissions Reduction, en utsläppsreduktion från ett oreglerat projekt (ett projekt utanför Kyotoprotokollets kontrollmekanismer).

Växthusgas

En gas som när den förekommer i atmosfären ökar växthuseffekten. Kyotoprotokollet tar upp fyra växthusgaser – koldioxid CO₂, metan CH₄, dikväveoxid (lustgas) N₂O och svavelhexafluorid SF₆ – samt två grupper av övriga växthusgaser: PCFCs och HFCs.

Referenser

Nedan samlas länkar till externa dokument som refereras i texten, eller som kan vara användbara för ytterligare fördjupning.

Riktlinjer

- *Välj rätt vid klimatkompensation*
Energimyndighetens riktlinjer för klimatkompensation
- *Miljöstyrningsrådets riktlinjer för upphandling av klimatkompensation*

Rapporter

- *Klimatneutrala företag – risker och möjligheter*, Naturskyddsföreningen, 2006,
http://www.naturskyddsforeningen.se/upload/rapport_klimat_klimatneutralaforetag.pdf
- *A Comparison of Carbon Offset Standards*, WWF, 2008,
http://assets.panda.org/downloads/vcm_report_final.pdf
- *Kick the Habit – A guide to climate neutrality*, UNEP, 2008,
http://www.grida.no/files/publications/kick-the-habit/kick_full_lr.pdf
- *Ending deforestation, REDD+ CGF= Ø deforestation*, PWC, 2014,
http://www.pwc.co.uk/en_UK/uk/sustainability-climate-change/assets/ending-deforestation.pdf

Databaser

- *UNFCCC databas över registrerade CDM-projekt*:
<http://cdm.unfccc.int/Projects/projsearch.html>
- *Gold Standard Foundations databas över Gold Standard CDM-projekt*
(såväl registrerade som ansökande),
<http://www.goldstandard.org/about-us/project-registry>

Klimatkompensation engagerar många, men väcker också många frågor. Vilken klimatnytta ger den? Hur fungerar det i praktiken? Kan det kritiseras?

Klimatkompensationshandboken ger svar på dessa frågor och många fler. Handboken hjälper till att rätta ut frågetecken och uppmuntrar till att använda klimatkompensation som en del av en heltäckande och trovärdig klimatstrategi för att på ett hållbart sätt kunna bromsa klimatförändringarna i tid.

TRICORONA
TRICORONA CLIMATE PARTNER

Tricorona Climate Partner AB
Barnhusgatan 3, 111 23 Stockholm
Tel: 08-506 885 00

E-mail: info@tricorona.se / www.tricorona.se